

מדרש

פסיקתא רבתי

עם

תוספות מאיר עין קראתים בשם מגן דוד

(א) להאיר על הגמרות והכרייתות והמדרשים והתרגומים
(ב) להגיה על הנוסחאות והגירסאות ולהעיר על התיקונים
(ג) להפיץ אור על גלגול המאמרים ומקורם ולפרש אותם.

ועם תוספות

ארבע פרשיות ומאמר לר"מ הדרשן עפי כתי

ועוד

א ר ב ע ט פ ת ח ו ת

מפתח הפיסקאות ומפתח המקראות שעליהם יסובכו הדרושים ומפתח לשאר
המקראות שהובאו בהם ומפתח לשמות התנאים והאמוראים שהוזכרו בספר

סדרתיו וערכתיו הנהתיו ופרשתיו

אני

מאיר איש שלום

מורה בבית המדרש ווינא

והרבה מעלת הספר בהערות ופירוש המלות הזרות
הרב אב"ד מוהר"ם גידעמאנן

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il

פסיקתא רבתי

והישר בעיניו תעשה
אלו אנדות משובחות הנשמעות באזני כל אדם
(תכילהא נפלים)

דורשי רשומות אומרים
רצונך שתכיר את מי שאמר ויהי העולם למוד הגדה
שמתוך כך אתה מכיר את הקדוש ברוך הוא ומדבק
בדרכיו ספרי דברים ט"ט

ודם ענב תשתה חמר
אלו הגדות שמושכות לב אדם כיון (סס ט"ז)
ישראל לא ידע לשעבר
ועמי לא התבונן לעתיד
מי גרם להם לישראל שיהיו מנוולים ומטופשים
שלא היו בונים בדברי הורח (סס ט"ט)

הקדמה

אמר מאיר איש שלום מדרש פסיקתא רבתי גרס ראשונה בלי רמז מקום זמן הדפוס. אולם כתוב בשער הספר (והוא שאלו צדי מוהר"א יעללינגק ומסר זו הדף סא' ולני מעתיק מדגרים מלה כמלה מן מוהר"ע לונץ נספרו על הדקוה לר"ע) פסיקתא רבתי בשם ה' אשר העתיקו חכמים ז"ל מאמרים עתיקים ותיקין נפלאים ונוראים אשר יצא מפי התנאים והאמוראים אשר זולתו מי ימצאים; והבאו לבית הדפוס האלוף התורני בר אוריון ובר אבוהן בכור מוהר"ר יצחק כ"ץ בן האלוף המופלא הגאון הגדול ר"מ ואב"ד כמהר"ר חיים אשר גודע בשערים שמו מזה בן מזה בן הגאון מהר"ר יצחק כ"ץ זצ"ל שהוא היה מצא הספר הלז בתוך גנזי אוצרות אצל שאר חבורים וביאורים דברי אלהים חיים אשר ירד וצלל במים אדירים אביו הגאון הגדול מהר"ר חיים כ"ץ זצ"ל ועוד הוסיף שנית ידו להטיב עמנו והגיה אותה כפי הכרח הענין על פי חיפש ועיון רב לכן אתם הדבקים בה' אלהים קחו את זה בידכם ואל תחוסו על כספכם כי ה' נתן לכם מטמון באמתחותיכם;

והעיד בעל שפתי ישנים שהוא דפוס פראג (אלא שהוא כותב פסיקתא רבתי) והחזיק מוהר"ע צונץ בעדותו זו בראיה מוכחת מתוכו. ר"ל מצורת ותמונת האותיות המשחתות והמטושמשות שנודעו לו מדפוס הלז ע"י לוח השנה לשנת תמ"ז שגרס שם ע"י ר' שמעון בן הגאון הגדול ר' חיים זצ"ל וכנראה שהוא אחי ר' יצחק הנ"ל וכיון שכבר נשתמש בעל ילקוט ראובני בספר הנדפס הזה וספרו גרסו שנת ת"כ שער החכם מוהר"ע שזמן הדפוס היה סמוך לשנת תמ"ז.

וגרסו שנית בעיר שקלאו בשנת תקס"ז והמוציאו לאור והרכנים המסכימים עמו מעידים כי הספר אינו בנמצא כמעט כלל וכלל. אלא שהוא כתב ובהיות שמיום הוסדה מלאכת הדפוס לא הובא ביתה בדפוס זולתי פ"א זה קרוב לשלש מאות שנה וכו'. והוא משבח את הוצאתו. ואמר ואלה מוסיף על הראשונים יופי הדפוס והנייד והגהה מדויקת אשר עבור שלש אלה לא נתן לקרות ממש בראשונים ועתה פנים חדשות באו לכאן וכו'. ואמת אתו במה שמננה. אולם במה שמשבח הנה להשביח מקחו אמר כן. ואמנם אם גם ההוצאה הזו אינה משובחת הנה היא טובה בענין הדפוס מן ההוצאה הראשונה. אך מה שמשבח הנה תו אין דבריו כנים כי באמת נוסחת דפוס פראג על הרוב טובה היא מנוסחאותיו אשר בדא מלבו. עוד הוסיף בסוף הספר פי' על איזה מלות זרות עפ"י הערוך והמתורגמן. אבל הוספה שאינה מספקת היא וראה מה קרה לו למהלל הזה בהוצאתו שקיסע בסוף פ"ו מאמר שלם כמו שרמזתי ע"ז שם במאיר עין אות ס"ח.

ואח"כ גרסו שלישיית בעיר ברעסלויא שנת תקצ"א עפ"י הוצאת שקלאו ע"י ר' זאב וואלף מעיר ווילנא (והוא שאלו צדי מוהר"ס גידעמלן) הוא הרז"ו היה אדם גדול בקי באגדות (וכבר נדפסו ממנו פירושים לרובים על מדרש הרבות ווילנא חל"ח) והוסיף בהוצאתו הוספות לטובה. והוא מונה לה בהקדמתו שש מעלות. א) ציוני הפסוקים לידע באיזה פרשה הם בתניך. ב) ציוני הסימנים. רצונו לומר שחילק כל פרשה

הקדמה

ופרשה לחלקים קטנים באלפא ביתא וכמו שעשה בעל יפה תאר במדוש רבה. (ב) ציוני המאמרים בגמרות ובמדרשים. (ד) הגהות. (ה) פירוש וביאור. (ו) הדפוס באותיות מרובעים. עוד הודיע שעל חצי הראשון מזה המדרש נמסר לו כת"י ממויה יעקב מסלאנים והוא מפירושי אביו מו"ה אברהם בנו של הגאון ר' אליהו מוילנא והרבה הגהות נכונות העתיק מכת"י זה.

והנה מה שכלל באות ג' ד' וה' הוא במה שהדפוס בשולי היריעות בשם הגהות ופירוש בקוצר לשון. ואני מביאו בשם הרז"ו בין שאסכים עמו ובין שדעתי נוטה מדעתו כאשר יראה הקורא. אמנם באות ג' בציוני המאמרים מי יתן שלא היה מקצר בדבר. ואני הכותב הוספתי עליהם הרבה מאד כפי קוצר ידי ומיעוט ידיעתי. גם אל אות א' ר"ל בציוני הפסוקים הוספתי לציין איזה פסוק הוא שבפרשה. אמנם מה שכלל באות ב' עזבתים והרחקתים. כי באמת אלו הפרשיות הן דרשות שלמות. או שהן מורכבות מב' וג' דרשות או יותר. וראוי לנתחם עפ"י נתוח הדרוש. וכן עשיתי כאשר יעמוד על זה הקורא. והחכם הזה הנה הרבה לקרב המרוחקים ולרחק המקורבים. ובכלל אומר כי אין נתחיו עולים עם סגנון הדרושים. ונדפס רביעית בלעמבערג שנת תרי"ג ע"י נכדי מו"ה אפרים זלמן מרנליות עם פירוש מצד א' ותוספות הערות מצד ב' להרב הנ"ל בשם זרע אפרים. ואני מביאו בשם הז"א. והמחבר הזה כתבו בימי האבל על בתו והשלימו אור ליום ו' ב' דחנוכה תקפ"ה.

והנה חיבור זה הפירוש קודם הוא לחיבורו של הרז"ו אולם יציאתו לאור הוא מאוחרת. והעומד על טיב ההוצאה הזו ופירושה ימצא כי הרב הז"א נשתמש בדפוס פראג ועל פיו עשה פירושו והגהותיו. אך הבאים אחריו להוציאם לאור הדפיסו עפ"י דפוס ברעסלויא כמו שהוא. גם לקחו ושמו בכליהם מהוספותיו לטובה ותלו בהרב הז"א. וכבר אירע להם שאחזו החבל בב' ראשין. דוגמא לדבר פ"ט אם תקיש מ"ש שם בפירושו אות א' ובהוספות אות א' תמצא שהדברים סותרים אלו את אלו. ואמת הדבר שכל ציון אות א' שם העתיקו מן מהרז"ו מלה כמלה והעלימו את שמו. עוד זאת שהז"א תפס כנוסחת דפוס פראג. ולפי שהם הדפיסו עפ"י דפוס ברעסלויא הסגירו נוסחאות ברעסלויא במחברת וציינו עליהם נוסחא י ש ג ה. והנה עשו מן החדש ישן ומן הישן חדש.

אלו הארבעה דפוסים היו לפני מראות עיני. ולפי שדפוס ברעסלויא הוא שנתפשטה ביותר ואליה רומזים המשתמשים באגדות מיום צאתה לאור והיא נדפסה עפ"י דפוס שקלאו ע"כ הדפסתי גם אני עפ"י אותו הדפוס. וכתוספותי ארמזו על דפוס פראג בציון בד"פ.

ומהם אניד ואודיע משפט מלאכתי זאת ודרכי בה הנני מודיע גלגול הדברים איכה יצאה פעולתי זאת לאור יומם. הנה זה כמו ד' שנים אשר הניעני הדרשן מוהר"א יעללינעק לקרבה אל המלאכה ואת דברו מלאתי ואקרב אליה. ואהרי עבור ימים וזמנים אמרתי כי לתוהו אינע כי מאין אמצא הוצאת הדפוס והתמרמר רוחי בקרבי ופניתי לבי מטנה. אמנם מסכות יתהפכו וה' הקרה מקרה טוב לפני ומתוך כך נתעורר כוהר"א יעללינעק לדבר טוב עלי לפני הארון הנעלה כמ"ר דוד די גוטמאנן המכונה דאויד ריטטער פאן גוטמאנן. והאיש הטוב הזה — כשמו כן הוא — גם הוא ממכירי כי ספר ומשנה אני לבנו יחידו האברך מאיר יהודה (תלמיד צניח מדלס המחזות לוכיווערזיעטע ללמוד סכמת נוספת ודין) וגם לארבע בנותיו — ה' עליהם יחיו — והתעוררה רוחו לקום על נדיבות ולתמוך ידי ולחזקני בעבודת כרם ישראל ונתן לי כל כסף ההוצאה בעים להחזיר והבטחני שלא ימיש מהיות תומך זרועותי בזה גם להבא.

ויען כי כמ"ר דוד הנ"ל היה לי למגן הוספתי בתוספותי אל השם מאיר עין גם את השם מגן דוד. כי ראוי הוא שיקרא הדבר על שמו כמאמרם על שמעון אחי עזריה.

ואחרי הדברים והאמת האלה אומר כי לא נסיתי ממעגל אשר פלסתי לי

הקדמה

בהוצאת הספרי — ווינא תרכ"ד — והמכילתא — ווינא תר"ל — לגרוע דבר. אבל הוספתי כאן בביאור המאמרים לפרש אותם כיד ה' הטובה עלי באריכות קצת מפני שהאגדות הם דברים ישוים לכל נפש ויד כל מביני ספר ממשמשת בהן. ועל כן ראיתי כי חוב הוא עלי שלא להניח הדברים סתומים וכמוסים. גם רמזתי תמיד כפי קט ידעתי על גלגול אגדה ואגדה וההשתמשות בה בשאר המדרשים כדי לרזן על קידומם ואיתורם. ואקוה כי תועלת רב תצא מזה למי שיחפוץ לעמוד על האגדות על בורין ואמתתן.

ולמען שלא תהא הוצאה זו נעדרת דבר ואני אינני בקי כמיב הלשונות הזרות ואין אני מתגדר במלאכת אחרים על כן נדברתי עם הראב"ד והדרשן מוהר"ם גידעמאן ונענה לי לספח להוצאה זו פירוש המלות הזרות המוכאות בה לפי גודל ידיעתו ורב כחו בלשונות הרומית והיוונית.

עוד הוספתי מפתח לפסוקי תנ"ך ולשמות החכמים שזכרו בה. ועל גודל תועלת אלו המפתחות אינני זקוק להעיר כי הם הם כפקעת על פתח הטורקלין. עוד אחת אשר הוספתי שאילולי לא באתי אלא לדבר זה דיי והיא הוספה מארבע פסיקות שהגיעו לידי מהחכם מוהר"ש באכער אשר עדיין לא נרפסו ולא ראו אור.

ועוד לה הוספה קטנה עפ"י בראשית רבתי של ר"מ הדרשן אשר הגיע לידי מהדרשן מוהר"א יעללינעק. כאשר הודעתי כל זאת נאמנה בראש כל הוספה והוספה. ואמנם אמת אגיד כי בדעתי היתה לכתוב מבוא גדול אל המדרשים בכלל ולמדרש פסיקתא רבתי בפרט. אבל כבר הנדיל הספר עד למכביר וההוצאות תרבינה עד מאד על כן משכתי כעת ידי מזה. ואקוה כי אוציא הדברים לאור פרקים פרקים בעיה בסכת בית תלמוד אשר החלנו אני ורעי מו"ה אה"ו בעל דוד דור ודורשיו להוציא לאור מחודש לחודש. ולא אערוך כעת רק מה שהוא הכרח בפתח הספר. ואומר המדרש הזה כולל כפי הוצאת ברעסלויא מ"ז פרשיות. אולם בשאר ההוצאות לא נמנו הפרשיות. וכפימה שערכתיו אני הכותב כולל ג"א פרשיות. אבל הנחתי רמזי מנין הפרשיות כמו שהם בדפוס ברעסלויא לפי שכבר השתמשו בהם המחברים ונתפרסמו בן. והפרשיות שראוים להמנות הם האחת בס' כ"ג וציינתיה בפ"ג—כ"ד. השנית בפכ"ז וציינתיה כ"ז—כ"ח והשלשית והרביעית הן בפכ"ט וציינתין כ"ט—ל'. כ"ט—ל'. ועם הד' פרשיות שהוספתים והדפסתים ראשונה עוליז סכום כל הפרשיות ניה וסי' לדבר הן לח' אלהיך. וזהו פרמין :

(א) פרשה א' מתחלת בד"ס ילמדנו וכו' ומסיימת סליק פרשתא. ולדעת הרזיו היא לשבת דר"ח ובלעמבערג הדפיסו בראשה פסקא דשבת ור"ה. וכולא דרוש א' שלם אמקרא והיה כדי חדש בחדשו. והפוחת בה הוא ר' תנחומא סתם.

(ב) שמונה פרשיות שהם עד פי"ט ועד בכלל הם לחנוכה לדעת הרזיו והז"א. ומוהר"ש צונץ נסתפק בפ"ט וצדד לומר שהיא לעשרה בטבת. פי' מתחלת בד"ס מזמור שיר חנוכה וגו' ומסיימת סליק. ובלעמבערג הדפיסו בראשה פסקא דחנוכה. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פותח ר' תנחומא בר ר' אבא וכולא דרוש א' שלם.

(ג) פ"ג מתחלת בד"ס ביום השמיני ומסיימת סליק דרשתא. ובלעמבערג הדפיסו עליה בטעות פסקא דויהי ביום השמיני. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא בר אבא וכולא דרוש אחד שלם.

(ד) פ"ד מתחלת בד"ס ויקה אליהו ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואחר פתח ביה ר' תנחומא בר ר' (ע"ן צמ"ע) והוא דרוש א' שלם.

(ה) פ"ה מתחלת בד"ס ויהי ביום כלות ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר ר' אבא. ובה נרמז על דרוש שפותח בו צאינה וראינה והשמיטו המסדר. ונראה שנתחברו בה דרושים רבים.

(ו) פי' מתחלת בד"ס ותשלם ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא בר רבי ונראה שכולא דרוש א'.

הקדמה

- (ז) פיז מתחלת בד"פ ויהי המקריב ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא ב"ר אבא ונראה שכולא דרוש א'.
- (ח) פ"ח מתחלת בד"פ והיה בעת ההיא ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא בר ר'. ונתחבר בה דרוש על ה' אורי וישעי ופתח ביה ר' תנחומא בר ר' (עיי'ן צמ"ע לוח ל"א) וא"כ כוללת ב' דרושים.
- (ט) פ"ט מתחלת בד"פ למנצח ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא ב"ר ר'. וכולא דרוש א' שלם.
- (י) מסיי' עד פט"ו ועד בכלל כתב מוהרי"ט צונץ שהם לשבתות דד' פרשיות. פ"י כתוב עליה בד"פ פרשת כי תשא ומתחלת כי תשא ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו. ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר רבי אבא. ואח"כ פתח ר' יונתן דבית גוברין. ואח"כ פתח ר' תנחומא ב"ר ר' יונה ממצוצרא. ואח"כ ר' תנחומא ב"ר ר' מנחם בן יעקב שאמר בשם אביו. ואח"כ ר' תנחומא ב"ר רבי בשם ר' שמואל. ודמו בה על דרוש לר' תנחומא ב"ר ר' על אל גנת אגוז. וחנה פסקא זו מחוברת לכל הפחות מה' דרושים.
- (יא) פ"א מתחלת בד"פ יהודה וישראל ומסיימת סליק. והיא ג"כ לשקלים. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר אבא ונראה שכולא דרוש א' שלם.
- (יב) פ"ב כתוב עליה בד"פ פרשת זכור ומתחלת זכור ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר ר' אבא בשם ר' תנחום בר חנילאי. ואח"כ פתח ר' תנחומא ב"ר רבי בשם ר' אייבון. ואח"כ פתח בו ר' תנחומא ב"ר רבי. ועוד אח"כ פתח ר' תנחומא ב"ר רבי. ואח"כ רבותינו מן הדרום בשם ר' שמואל סותחים. וא"כ היא מחוברת מה' דרושים לכל הפחות.
- (יג) פ"ג מתחלת בד"פ מני אפרים ואין לה סימן לסיום. והדרוש מתחיל ילמדנו. ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר רבי ואח"כ ר' תנחומא ב"ר רבי בשם רבי. והוא מחוברת לכל הפחות מב' דרושים.
- (יד) פ"ד כתיב עליה בד"פ פרשת פרה ומתחלת זאת חקת ומסיימת חסלת פרשת פרה אדומה. והדרוש מתחיל ילמדנו רבינו. ואח"כ נכפל עוד ילמדנו רבותינו. ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר אבא. ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.
- (טו) פט"ו מתחלת בד"פ החודש הזה לכם ומסיימת סליק פרשת החודש. והדרוש מתחיל עשה ירח למועדים ואחר כך דבר אחר ואחר כך פתח ביה ר' חייא בר אבא. ואח"כ פתח יהודה בר נחמן בשם ר"ל. ואח"כ פתח ר' לוי. ואח"כ פתח ר' יונה. וא"כ תהיה לכל הפחות מה' דרושים. אמנם נראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.
- (טז) פפ"ז בד"פ כתוב לפניה מלת אחרת ומתחלת את קרבני ומסיימת סליק. ודעת מוהרי"ט צונץ שהיא לפ' החדש. ולדעת הזיא היא לפ' החודש שחלה להיות בריח ולדעת הרזיוו היא לשבת ר"ח דעלמא. ואני הכותב בארתי במ"ע אות א' שהיתה להם שבת חמישית עיי"ש. והדרוש מתחיל זה שאמר הכתוב. ואפשר שכולא דרוש א' שלם.
- (יז) מן סי"ז עד ס"כ ולא עד בכלל הם לפסח. פי"ז מתחלת בד"פ ויהי בחצי הלילה ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ר' תנחום דיפון בשם ר' מנא דקיסרין פתח. ונראה שהיא מחוברת מדרושים שונים.
- (יח) פ"י"ח בד"פ כתוב עליה פרשת מצות מעוסק. ובל"ס שהיא מ"ס וצ"ל העוסק. ומסיימת סליק לה פרשת מזיתיה והוא שבוש ג"כ. והדרוש מתחיל מה יתרון לאדם וגו'. ונראה שזו ג"כ מחוברת מדרושים שונים.
- (יט) פ"ט מתחלת בד"פ ויהי בשלח ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה רבי תנחומא ב"ר רבי. ונראה שפ' זו מקוטעת עיי' במ"ע אות י"א.

הקדמה

- (ב) מפ"כ עד פכ"ה ולא עד בכלל הן על עשרת הדברות. ופ"כ כתוב עליה בד"פ עשרת הדברות ואח"כ מתחלת השמה פרשת מתן תורה על ידי שלמה מלך ישראל ואין לה סימן לסיום. ונראה שהיא פתיחתא למדרש עשרת הדברות שהיה מדרש בפני עצמו עיי' במ"ע שם אות נ"ג ופכ"א אות ב' ופכ"ד אות כ"ג.
- (ג) פכ"א כתוב עליה בדיפ עשר דברים ומתחלת עלי עשור ואין לה סיום.
- (ד) פכ"ב כתוב עליה בדיפ פרשה תינתא ומתחלת אני פי מלך ואין לה סיום.
- (ה) פכ"ג כתוב עליה בד"פ פרשה תליתאה ומתחלה גלמי ונדפסה בלא הפסק עם הפרשה שלאחריה.
- (ו) פכ"ג פכ"ד נדפסה בד"פ מחוברת עם הפרשה שלפניה כמ"ש אבל כתוב בתחלתה פרשתא רבעייתא ומנאה הרזיון עם הקודמת לפרשה אחת עיי"ש במ"ע אות א'. והיא מתחלת יודוך ה' ומסיימת סליק.
- (ז) פכ"ד כתוב עליה בדיפ דברא שתיתאה ומתחלת לא תרצה ומסיימת סליק עשרת דבריא. וכבר אמרתי שכל אילו הפרשיות הם מדרש מיוחד וסגנון סידור עניניו ולשונו מיוחד לו.
- (ח) פכ"ה כתוב עליה בד"פ פרשת עשרת עשר ומתחלת ילמדנו ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא כ"ר ופכ"ה מה כתב למעלה וכו' כך פתח ר' תנחומא סתם וכוללת ב' דרושים
- (ט) פכ"ו מתחלת בדיפ ויהי בעת ומסיימת סליק פרשתא ולדרוש זה סגנון מיוחד וכולא דרוש א' שלם. וענין פ' זו עד פכ"ט-ל"ל הם דפדענותא עפ"י מנהג קדום עיי' במ"ע כ"ז—כ"ח אות א'.
- (י) פכ"ז מתחלת בד"פ ש מעו ונדפסה כאחת עם פ' וימלך. וכולא דרוש א' שלם.
- (יא) פכ"ז—כ"ח מסיימת בד"פ סליק סליק. וכיון שנדפסה כאחת עם שלפניה מנאום הרזיון לאחת ועיין במ"ע שם אות א'. והדרוש מתחיל זה שאמר הכתוב וכולא דרוש א'.
- (יב) פכ"ח מתחלת בד"פ על נהרות ואין לה סיום. והדרוש מתחיל זו היא שנאמרה עיי' ירמיהו הנביא. ואח"כ דרש ר' יצחק וכוללת ב' דרושים.
- (יג) פכ"ט כתוב עליה בד"פ פרשת איכה ומתחלת בכה תבכה ונדפסה כאחת עם מה שלאחריה עד פ' נחמו וגו' זהו שנ' ברוה"ק מה אעידך ושם מסיימת חסלת. ועיי' מנאום הרזיון לאחת. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר' וכולא דרוש א'. ונראה שפ' זו קטיעה בסופה עיי' במ"ע שם אות י"ז.
- (יד) פכ"י—ל' היא קטיעה רישא ובדיפ לשונה לכך הוי בכה תבכה בלי לה ואין לי הנייה וכו'. וכן היא קטיעה סופה ובדיפ לשונה עומד ומקטר ג לעשרה וכו' ועיי' במ"ע שם אות א' ואות ט'.
- (טו) פכ"י—ל'—ל' היא ג"כ קטיעה רישא כמ"ש עיי' במ"ע שם אות א'. ואילו הפ' השלמתים בהתחלתן באובנתא דלבאי וכל א' וא' דרוש שלם אחד.
- (טז) פ"ל כתוב עליה בד"פ פרשת נחמו ומתחלת נחמו ומסיימת סליק פרשתא. והדרוש מתחיל זהו שנ' ברוה"ק וכולא דרוש א' שלם.
- (יז) פ"ל מתחלת בד"פ ותאמר ציון ומסיימת סליק א. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר אבא ואח"כ פתח ר' תנחומא ב"ר. ולפ"ז איננה פחותה מב' דרושים אמנם נראה שהיא מחוברת מדרושים רבים.
- (יח) פ"ל כתוב עליה בד"פ פרשת ענייה סוערה ומתחלת ענייה סוערה ומסיימת חסלת. והדרוש מתחיל אמר הכתוב וכולא דרוש א' שלם.
- (יט) פ"ל כתוב עליה בד"פ פרשת והעיקר חסר. ומתחלת אנכי ומסיימת סליק סליק והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ב"ר ב"י.

הקדמה

ואח"כ פתח ר' תנחומא בירבי ואח"כ פתח ר' תנחומא ברבי. אלא שהדרוש קמיע וחסר עיין במ"ע שם אות ל"א. ואח"כ פתח ר' תנחומא בירבי ומסיימת כך דרש רבי תנחומא. וא"כ לא תהיה פתחה מה' דרושים אמנם נראה שהיא מחוברת מדרושים יותר.

(לח) פל"ד מתחלת בד"פ גילי ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל זוהי א ש נ א מ ר ה ב ר ו ה"ק ע"י ישעיהו. וכולא דרוש א' אלא שהוא משובש הרבה עיין במ"ע שם אות מ"ג.

(לט) פל"ה כתוב עליה בד"פ פרשת רגלי ומתחלת רגלי ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל זוהי א ש נ א מ ר ה ב ר ו ה"ק ע"י ישעיהו. ואפשר שכולא דרוש א' שלם.

(מ) פל"ו כתוב עליה בד"פ פרשת קומי אורי ומתחלת קומי אורי ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל זהו ש נ א מ ר ב ר ו ה"ק ע"י דוד מלך ישראל וכולא דרוש א' שלם.

(מא) פל"ז כתוב עליה בד"פ פרשת שושא שיש ומתחלת שושא שיש ומסיימת סליק סליק סליק. והדרוש מתחיל זהו ש נ א מ ר ה ב ר ו ה"ק ע"י ירמיה וכולא דרוש א'. וענין אלו הפסיקות מאות ל"ג ולהלן הם לשבעה דנחמתא. אלא ישפ"ד ופל"ה הם עפ"י מנהג קדום שבטלוהו אם מפני תרעומת האומות או מפני תרעומת המינין עיין במ"ע פ"ל אות א' ופל"ד אות א' ופל"ה אות מ"ו.

(מב) פל"ח מסיימת בד"פ סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו. ויראה שפ' זו היא מקוטעת ועיין במ"ע שם אות א'.

(מג) פל"ט בד"פ כתוב עליה פרשת הרנינו ומתחלת ילמדנו ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר אבא וכולא דרוש א' שלם.

(מד) פ"מ בד"פ מתחלת דבר אל בניי ומסיימת סליק סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר אבא ואח"כ פתח סתם (ועיין ע"ז צמ"ע סס לוח כ"ח). ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.

(מה) פמ"א מתחלת בד"פ תקעו בהודש ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר אבא ואח"כ פתח סתם ומסיימת כך דרש ר' תנחומא בר. ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.

(מו) פמ"ב כתוב עליה בד"פ פרשת ו'ה' פקד את ומתחלת ילמדנו ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא. ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.

(מז) פמ"ג כתוב עליה בד"פ פרשת חנה ומתחלת כי פקד ה' וגו' ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא בר אבא ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים.

(מח) פמ"ד בד"פ כתוב עליה פרשת שוכה ומתחלת שוכה ישראל ומסיימת סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא בר אבא ואחר כך דרש רבינו הגדול וכוללת ב' דרושים.

(מט) פמ"ה מתחלת בד"פ לרוד משכיל ומסיימת סליק סליק. ובלעמבערג הדפיסו על כל הפ' דמכאן ולהלן פ' דיוה"כ. והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ זש"ה וכולא דרוש אחד.

(נ) פמ"ו מתחלת בד"פ מנה אחת. ולדעתי כולה תוספות מאוחרת מענינים שונים ע"כ קראתיה תוספת א.

(נא) פמ"ז בד"פ כתוב עליה פרשת אחרי מות ומתחלת וידבר ומסיימת סליק סליק סליק. והדרוש מתחיל ילמדנו ופתח ביה ר' תנחומא בר' חייא ואח"כ ר' תנחומא בר' אבא וא"כ אינה פחותה מב' דרושים.

אמנם הד' פרשיות שהוספתי הם. א) פ' שור או כשב והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה ר' תנחומא ונראה שהיא מחוברת מדרושים שונים.

ב) פ' ויהי בחצי הלילה והדרוש מתחיל ילמדנו ואח"כ פתח ביה רבי

הקדמה

ת נחומא ואח"כ פתח ביה עוד ר' ת נחומא ואח"כ ר' אבין הלוי וא"כ לא תהיה פחותה מג' דרושים ונראה שהיא מחוברת מכמה דרושים. ג) שובה ישראל והדרוש מתחיל זו היא ש נאמר בה ברוה"ק ונראה שהיא מחוברת מב' דרושים. ד) ביום השמיני עזרת והדרוש מתחיל זה שאמר הכתוב ונראה שהיא מחוברת ג"כ מכמה דרושים.

והפסוקים שנתייסרו עליהם אלו הפסיקות כפי סדרן בכתבי קדש הם.
 בראשית כ"א וה' פקד את שרה וגו' פמ"ב.
 שמות י"ב החדש הזה לכם וגו' פמ"ז: שם ויהי בחצי הלילה וגו' פי"ז ובהוספה פ"ב:
 י"ג ויהי בשלח פרעה וגו' פי"ט: כ' אנכי ה' אלהיך וגו' פכ"א: שם לא תשא וגו' פכ"ב:
 שם זכור את יום השבת פכ"ג: שם כבד את אביך וגו' פכ"ג-כ"ד: שם לא תרצח וגו' לא תחמוד וגו' פכ"ד: ל' כי תשא את ראש וגו' פי"י:
 ויקרא ט"ז אחרי מות וגו' פמ"ז: כ"ב שור או כשנ בהוספה פ"א. כ"ג והבאתם את עומר וגו' פי"ח: שם דבר וגו' בחדש השביעי וגו' פ"ט:
 במדבר ז' ויהי ביום כלות וגו' פ"ה: שם ויהי המקריב ביום הראשון פ"ז: שם ביום השמיני נשיא לבני מנשה וגו' פ"ג: י"ט זאת חקת התורה וגו' פרה אדומה וגו' פי"ד: כ"ח צו את בניי את קרבני וגו' פמ"ז: כ"ט ביום השמיני עזרת בהוספה פ"ד:
 דברים י"ד עשר תעשר וגו' פכ"ה: כ"ה זכור את אשר עשה לך עמלק פי"ב:
 שופטים ה' מני אפרים וגו' פי"ג:
 שמואל א' ב' כי פקד ה' את חנה וגו' פמ"ג:
 מלכים א' ד' יהודה וישראל רבים וגו' פי"א: ז' ותשלם כל המלאכה וגו' פ"ו:
 י"ח ויקח אליהו שתים עשרה אבנים וגו' פ"ד:
 ישעיה מ' נחמו נחמו עמי וגו' פכ"ט-ל-ל. זפ"ל: מ"ט ותאמר ציון עובני ה' וגו' פליא: ג"א אנכי אנכי הוא מנחמכם פל"ג: נ"ד עניה סוערה וגו' פל"ב: ס' קומי אורי וגו' פל"ז: ס"א שוש אשיש בה' פל"ז: ס"ז והיה מדי חדש בחדשו פ"א:
 ירמיה ב' שמעו דבר ה'. וגו' פכ"ז: ל"ז וימלך מלך צדקיהו וגו' פכ"ז-כ"ח:
 הושע י"ד שובה ישראל וגו' פמ"ד. ובהוספה פ"ג:
 יואל ב' תקעו שופר בציון פמ"א:
 צפניה א' והיה בעת ההיא אחפש פ"ח:
 זכריה ב' רני ושמחי בת ציון פל"ה: ט' גילי מאד בת ציון פל"ד:
 תהלים ל' מזמור שיר חנוכת הבית לדוד פ"ב: ל"ב לדוד משכיל אשרי נשוי פשע וגו' פמ"ה: ס"א למנצח וגו' מקצה הארץ פי"ט: פ"א למנצח וגו' הרנינו לאלהים וגו' פל"ט: קל"ז על נהרות בבל פכ"ח:
 שיר השירים ה' לחיו כערונת הבושם פי"ב:
 איכה א' איכה ישבה בדד וגו' פכ"ט-ל: שם בכה תנכה וגו' פכ"ט:
 אמנם פכ"ו לא נתייסדה על מקרא מיוחד אלא יסודה על ענין ירמיה הנביא בכלל. וכן פליח אין לה מקרא מיוחד. אבל פמ"ו אינה מן הפסיקתא כלל וכמ"ש.

אמנם הפסוקים שעליהם הדרושים סובבים הם כפי סדרן בכתבי הקדש עפ"י סימני הקפיטולי:
 בראשית ב' ויכל אלהים בפמ"ו: י"ג פרשת ויהי ריב בפ"ג: י"ט פ' בנות לוט בפמ"ב: כ' כולא פ' דאבימלך שם: כ"ב כולא פ' דעקידה בפ"ט: ט"ח פ' ויאמר ליוסף הנה אביך חולה כולא בפ"ג:
 שמות י"א כה אמר ה' כחצות בהוספה: פ"ב שם וירדו כל עבריך שם: י"ז פ' בחר לנו אנשים בפ"ב: כ' אנכי ה' אלהיך בפ"כ: כולא עשרת הדברות בפכ"א:
 כ"ב שבעת ה' תהיה בפכ"ב: כ"ג לא תבשל גדי (וכן דמשל ודלחה) בפכ"ה:

הקדמה

ויקרא כ' ואנדיל אתכם מן העמים בפט"ו :
 במדבר ו' יברכך ה' : בפ"ה כ"ג לא הביט און בפל"ט : כ"ד וירד מיעקב בפ"ג :
 כ"ח את קרבני לחמי בחוספה פ"א : כ"ט יום תרועה יהיה לכם בפ"ט :
 דברים ה' פנים בפנים דבר ה' בפכ"א :
 שמואל כ' ז' האתה תבנה לי בפ"ב : כ"ד פרשת ויוסף אף ה' לחרות בפ"א :
 מלכים א' ה' פרשת ויתן אלהים חכמה לשלמה בפ"ד : ז' והפותר אשר
 לדלתות בפ"ו :

ישעיה כ' וישח אדם בפ"י : כ"ד והארץ חנפה בפכ"ה : כ"ו יספת לגוי ה'
 בהוספה פ"ד : ל"ח כי לא שאול תודך שם פ"ג : מ"ג ולא אותי קראת יעקב בפכ"ט-ל' :
 מ"ד מקים דבר עברו בפ"ז : מ"ח הלא ידעת אם לא שמעת בפ"ב : מ"ט פרשת כה אמר
 ה' בעת רצון בפל"א : שם רנו שמים וגילי ארץ שם : נ"ה כי לא מחשבותי מחשבותיכם
 בפט"ד : ס"א ונודע בגוים זרעם בפל"ד : ס"ו השמים כסאי בפ"ד :
 ירמיה א' במרם אצרך וכולא ענינא דירמיה בפכ"ו : ה' האותי לא תיראו בפכ"ב :
 י' ובאחת יבערו ויכסלו בפכ"ג : שם אהלי שודד בפכ"ח : י"ד כה וגו' תרדנה עיני
 דמעה בפכ"ט : כ' פתיתני ה' ואפת בפכ"א : ל' כי אעלה ארוכה לך בפל"ג : ל"א
 אז תשמח בתולה בפל"ז : ל"ח וישמע עכד מלך הכושי בפכ"ו : שם וישב ירמיהו
 בחצר המטרה שם : נ"ב ויחזק הרעב בעיר שם :
 יחזקאל ל"ו וידעו וגו' בניתי הנהרסות בפט"ב :
 הושע ב' והיה מספר ישראל בפ"א : ג' ואכרה לי בפט"ו : ו' לכו ונשובה
 בפל"ג : י"ב ובנביא העלה בפ"ד :

הבקוק ג' עמד וימודד ארץ בהוספה פ"ג : שם כי תאנה לא תפרח בפט"ב.
 זכריה ב' ואני אהיה וגו' חומת אש בפל"ה : ד' וחנה מגורת זהב בפ"ח :
 ה' והוצאתיה נאם ה' אלהים בפכ"ב : י"ד אור יקרות וקפאון בפ"ח :
 תהלים ג' רבים אומרים לנפשי בפ"י ד' עד מה כבודי בפל"ב : ה' ה' אדוננו
 מה אדיר בפכ"ה : ט' גערת גוים בפ"ב : שם והוא ישפוט תכל בפ"ט : י' קומה ה'
 אל נשא בפל"א : י"ב אמרות ה' אמרות בפ"ד : י"ד מי יתן מציון בפט"א : כ"ו ה' אורי
 וישעי בפ"ח : ל"ב אל תהיו כסוס בפ"ב : ל"ה ובצלעי שמחו בפ"ג : ל"ז עמך מקור
 חיים בפל"ו : ל"ז לזה רשע בהוספה פ"ד : שם פי צדיק יחגה חכמה בפ"ד : ט' רבות
 עשית אתה ה' בפט"ו : ט"ב צמאה נפשי בפ"א : ט"ג שלח אורך בפט"ו : ט"ה אהבת
 צדק בפל"ג : ט"ח יפה נוף בפט"א : נ' אם ארעב בפט"ז ובהוספה פ"א : ס"ב אך הבל
 בני אדם בפ"ט : ס"ג אלהים אלי אתה בפט"ז : ס"ו אמרו לאלהים מה נורא בפ"ט :
 ס"ח רכב אלהים בפכ"א : ע"א אשר הראיתני צרות בפל"ג : שם תרננה שפתי בפ"ט :
 ע"ג ואחשבה לדעת זאת בפ"ז : שם בעצתך תנחני בפכ"ג-כ"ד : שם כי הנה וחיך
 בפט"א : ע"ה כי אלהים שופט בפ"י : ע"ו משמים השמעת דין בפכ"א : ע"ט והשב
 לשכנינו בפ"ב : פ"ה נשאת עון עמך בפט"ה : שם אשמעה מה ידבר בפ"ה : פ"ט
 כירח יכון בפט"ו : צ"ב עלי עשור בפכ"א : שם מה גדלו מעשיך בפ"ו : צ"ט משה
 ואהרן בפ"ד : ק"ד עשה ירח למועדים בפט"ו : ק"ט יזכר עון אבותיו בפ"ב : ק"א
 סמוכים לעד בפכ"ה : ק"ג מושיבי עקרת הבית בפט"ג : ק"ט אתה צויתתה לשמור בפט"ז :
 חצות לילה בפ"ז ובהוספה פ"ב : שם לעולם וגו' לדור ודור וגו' למשפטך בפ"ט-מ"ב :
 שם גר לרגלי בפ"ח : קכ"ו הזרעים כדמעה בפט"ב : קל"ז על נהרות בבל כולא בפל"א :
 קל"ח יודוך ה' כל מלכי ארץ בפכ"ג-כ"ד : קל"ט גלמי ראו עיניך בפכ"ג : קמ"ה טוב
 ה' לכל בהוספה פ"א : שם קרוב ה' לכל קוראיו בפט"ג : קמ"ט כי רוצה ה' בעמו
 בהוספה פ"ד : שם יעלו חסידים בפ"ב :

מישלי א' ויאכלו מפרי דרכם בפ"ג : ג' כבד ה' מהוניך בפכ"ה : שם ה' בחכמו
 יסד ארץ בפט"ו : ד' מכל משמר בפכ"ג-כ"ד : ה' אורח חיים פן תפלט שם : י"א בטות
 אדם רשע בפכ"ז-כ"ח : י"ב מפרי פי איש בהוספה פ"ג : י"ג תוחלת ממושכה בפט"ו :
 שם צדיק אוכל בפט"ז : ט"ו דרך עצל כמשוכת חדק בפ"י : כ' מתהלך בתומו בפ"ד :
 שם אבן ואבן בפ"ג : שם גר אלהים נשמת אדם בפ"ח : שם חבורות פצע בהוספה

הקדמה

פיב: כ"ב הוית איש מהיר בפ"ו: כיג שמע לאביך זה בפכ"ז: כיד כי בתחבולות בפמ"ז: כ"ז מצרף לכסה בפמ"ג: כ"ט גאות אדם תשפילנו בפ"ז: ל' מי עלה שמים בפ"ה:

איוב א' ומלאך בא אל איוב בפ"ז: ה' אשר קצירו בפ"ח: ח' הן אל לא ימאם בפמ"ב: י"ג זכרוניכם משלי אפר בפ"ב: כ"א איך תנחמוני הכל בפכ"ט-ל"ל: כ"ט ואשברה מתלעות עול בפל"ג: ל"ג אם יש עליו מלאך בפ"י: ל"ד רגעימותו וחצות לילה בהוספה פיב: ל"ו אם ישמע ויעבדו בפכ"ז: ל"ט אם על פיך יגביה נשור בפמ"ז: שיר השירים ב' קול דודי הגה זה בא בפמ"ו: שם דומה דודי לצבי שם: שם ענה דודי ואמר לי שם: ג' צאינה וראינה בפ"ה: ד' כולך יפה רעיתי בפ"ז: שם עורי צפון בפ"ה: ה' אני ישנה וגו' בפמ"ו: שם לחיו כערוגת הבשם בפ"כ: ו' אל גנת אגוז בפ"א: ז' שרוך וגו' בטנג וגו' בפ"י: ח' מי יתנג בפכ"ט-ל"ל: שם אם חומה היא בפל"ה:

איכה א' כולא פרשה בפכ"ט-ל"ל: ב' מה אעידך בפ"ל ופל"ג: ג' מה יתאונן בפל"א: ה' למה לנצח שם:

קהלת א' מה יתרון בפ"ח: ב' כי יש אדם שעמלו בפ"ה ובהוספה פיב: ג' מה שהיה כבר הוא בהוספה פ"א: ד' ושבת אני את המתים בפכ"ז: ז' טוב לשמוע גערת חכם שם: שם ביום טובה היה בטוב בהוספה פ"ד: שם כל זה נסיתי בחכמה בפ"ד: ח' מי כהחכם שם: שם אני פי מלך שמור בפכ"ב: י"א תן חלק לשבעה בהוספה פ"ד: י"ב דברי חכמים בפ"ג:

אמנם ענינים שהדרושים סובבים עליהם ואין להם התלות במקרא מיוחד בכתבי הקדש הם. ימות המשיח תחית המתים וקבורת א"י בפ"א: ז' חנוכות בפ"ב: על ג' דברים העולם עומד דמשנה דאכות בפ"ה: מלת ו-ה י שם ובפ"ז: ב' מקומות גמנו ישראל בפ"י: ד' דברים שהיצה"ר משיב עליהן בפ"ד: עליית משה למרום בפ"כ: מלת א נ כ י בפכ"א ופל"ג: מנין י' הדברות בפכ"א: כמה דברות שמעו מפי הגבורה בפכ"ב: מ"מ ישראל מתפללים ואינן נענים שם: חזיונות של ירמיהו בפכ"ו: טענת המלאכים לפני הקב"ה על חורבן ירושלים בפכ"ז-כ"ח: חבלי משיח בפל"ו: התגלותו של משיח שם: הרבה פקידים יש שנתפקד וכו' בפמ"ב מלת פ ק ד שם. זה היום תחלת מעשיך בפמ"ו:

אמנם שאר הפסוקים שהובאו אם שיש עליהם איזה דרוש. או שלא הובאו אלא לדוגמא וראיה הם עפ"י סדורן בכתבי הקדש כמו שאערכם כאן. ומפני הקיצור ארשום סימן הקפיטולי באותיות גדולות וסימן הפסוקים בכתב רש"י וסימן דף הספר בכתב מרובע וע"כ בכ' נקודות. אולם אכלול בזה המפתח גם סימני הפסוקים הקודמים כדי שיהיה מפתח שלם.

בראשית

א א וז קנב: ז וז קפג ג יט: כ קח ד קסא ה כז: פז ו קח ז קסט ט קח קצב: יא קח יד סו שם: קח קפו: נו סו: עז קפו ז ה סו: כ ס: סא קח כל קח כו קח: כט קח ב א ה ז: ז קעד קפו ג כה קיח: קב: קפו שם: ד קט: קנג קסז ה קלג: ז כט קכט קסז ה קצב: יז קסז קעח יח קח: יט ס: כ ס: כז לא ג מ יז: יח: סח: קסז יז סב נו קיח: יז צט: קעח יט סב קעח: כז כז: קצב כג סב כז כז: קיח ד דא: מז: יז יז עז קפח: קצט: כה סז: כו יח: קעח: קצג ה א קטו ה קעח: י ה יח: ט קמו: ז ז גז: יא קעח: כג לב: קסו: ה כא סג: צט: ט ו קז כה קי כז קס י יא קנו י"א ג מז ד קעח: ה קצג ט קעח: ל קמח קעח קעט קס י"ב א ה: ד קעח: קפא ה קפא ז ט: יז פז: י"ג א עד ז ט: ז וכולא פרשה עד יד בפ"ג שם י"ג יח: קעח: יז קב: י"ד י"ג קנ יד צא: נו סו: קצו: כ קכו: טן א קה: קנג ז קעט ג קעח ה מה קע: קעה: קצו: ח קצ ט יז סז י"ג ד ע: קעה: קצ יד קצו טו מז: שם יז יח סז טז ז

הקדמה

קעה יצ צט: ין א גז קצה ה קעט ר: ח ט צב: י קצא: יצ סא: טו ר: יז קעז: קפא
 יע קעח יח א עב ד ה גז ו בד: ז גז קלג: קצא ח קבח: י בד: קעה: יא יצ קעז:
 ושם יצ קצט: טז גז יז יח טז יט קג כז כז: מז ימ יג קעו יז יט יו"ד כד קעו קעה: לג
 קעו לו ט: צט: כ א ט: ז יח: כולא פרטה מל עד יח בפמ"ב יז קסה יח קלג: קעח
כא מל' עד ח' היא פ"י מ"ז א קסה קעט א ב קפא: ז ז קס: כ קצג: יצ קעא: קעח **כב**
 כולא פרטה מ"ז עד טז בפ"ט ז קצג: ח קצה יג קצא יד קמא קסה: יח מה: **כג** ז טח:
 טו ב **כד** א קבח קעט יז פב כ קמז: **כה** ב קפא כה עט כו קפא ר: כז יח: קלג:
 קצה כט מז: ל פב לז לז מח לז מט: **כו** ה קה קעט יצ קבז: טז קנא: כד קה: קנג
 כח קנא: **כז** א מז: עט קצה קמא: ט קצא טו עט קכד כז קסה: כח א: לג קבח לו
 טח ח צט: מל מז: גז מ"ג מח **כח** ז עג: יג קנג יד קבא טו קנא: קנג יז קמא: קנג
 קסה: כז קנז: **כט** קעח **לא** יג קה: לז יו"ד: **לב** ח קנא: ה ט גז: כט פה: **לג** ז גז: ו
 ז מט: ז גג יא גז קבח יח קכ: **לה** ח טח: י פה: יא יא ושם: **לו** י קנא: **לז** ז גג
 ד גז יט כ כה כו כז ט: כט קצט **לט** ה קעה: ז יו"ד ח מט: יא כג **מא** טו כג **מב** יח
 מט: גג **מג** ל גז **מד** יח כז: לג שם: **מו** ד קו קנג כז ט: **מז** יצ ס כט ב: **מח**
 כולא מל' עד כ בפ"ג טו טז קנג כ ז: **מט** א קה: יצ קנז: יט קפח: כז מט: כח יג
 יד כח קסה: קצא: **נ** ה בז ז כה טו גז כ כח מט. כח קלח קטב כה קעה:

שמות

א ז מה יד מז עג: כז קס קפט **ב** יג ר יט כג כ יג כג לב **ג** א ז יג: ו קנג ז לב
 י יג טז סט: צד קעה: יג יד קב יז קצו: **ד** טו קנג לא קעה: **ה** ז כז: צד ר כ עב:
 ן ו עו יג יד כח: ז יט קצז **ה** ה כז: יצ קצז טו כג יז קצז קצז **ו** טו קצז כד קח: כז
 כח צד כט טו: כז: י ג קצו כג קצז: **ז** א קצז: ד ע עד פה: פו: בהוספה פ"ב ה פח
 שם: ח בהוספה פ"ב **יב** מל' עד י"ז פ"י ט"ו יצ עא: עד פה: טז עז: כט ל פ"י י"ז
 והוספה פ"ב לג סז: לו ט: מ קעו מ"ז פה **יג** ט י קיב: יז פ"י י"ט יט מט: כח גז
 כז קנה **יד** ד נא: טו לג צב כח עד לא עא **יט** א גב א ז עד ז לט: עד קלב:
 קפט: ג לב: טו עח: ק: קד קנה: ז לה: ח טו: יא קפח יג טז יד נא: יד טו גב יז
 סט: יח ע: כד כ: **יז** ז כ: ד גז טז צא: כד קיז: כה קב ין ז ח גב ז גב נה ח נג:
 קפא: ט כולא עד טז בפ"יב ט גז יג גז יג יד גז יד טז גה: טו יג: **יח** ד סד: יצ טז:
יט ג טו: לז ה לו: מג טו שם: קיז ו כג ח עח שם י כא: יא עא: יג קע יז עח: כ
 טו כז עא קב כד ב: **כ** כולא עשרת הדברות בפכ"א אכ"י פכ"א לא חטא פכ"ב זכור פכ"ג
 כזד פכ"ג כד לא מרלה וגו' לא מחמוד פכ"ד א ה ז בפ"כ ז עא: ז ג יז צח ז צח:
 ז ג קי: שם ז קכא ג ז ח שם: ז ג קבח ז קלב: ג ז ח יצ יג יד קלג ז קנא קנג
 ג צו: ה קנא יא קי קפז יג קמג טו כא: עח: קכה: טז קיא כח יז: ככ קעט **כא** ז
 כט: כז קז: יז קז: קכב: כו כט: לז מא **כב** ה קמא: קמט: י בפכ"ב טו טז מא יט
 לח: לט קז כז א: **כג** ה קמה: יט בפכ"ה כו קלב **כד** ה יז ו לד: ז יג סב: ע: קו
 שם: קי קנד קעד י עא: יא קפט: טו צו: טז יג: יז סט יח צו: **כה** ח כ: סד: כז
 שם לא כט: **כו** יד קנד: ל צח: **כח** לה קנז: **כט** לז עח: מ"ג קנה: מ"ה כז: טו יח:
ל י קפו מ"ז עד טז פ"י יו"ד יג סד: **לא** ג יח יג סו: קלג יד ל קז קמג יז קב **לב**
 א ט ז יב סב: קו קמו ז טו: מה: ט כב יא כב לו לח: מו קמו: יצ לו לט יג יג: לו
 לח: יד לט מו טו גז יט בא: צו: כ לח כה כח קו כז יג: לז קיא **לג** ה ו קנד ו לו
 יג שם יז שם יח כ לו: כח קד: כז יג: לו: **לד** א יד ה סד ו יג: ככ צו קמה
 קמו: ו ז פ קצד כד קכו כז יד: כח פ קי קצד כט סט: לג לו: **לו** ח כז: לה לו לו
 קנד: **לט** כח קנה לז ז: **מ** ז כד לז יח:

ויקרא

א ה ז יא קעג: יצ קצה יג גה יד קצג: **ב** א ז קלז: ג א קלז: **ד** כג יח ה טו ט
 קכא כח צד: קכא קלח: ן ז יז פד ז יז א יז ז קצד: יא יז ח ז קנז: לג קסט: רא:

הקדמה

ט א יט: כ רא: ד סג כד יג: י ד קצ: יב קפח יא ג גז: ד קכח ד עד ח נח ט קכח
 כט עח יב ג קצה: רא: יג ט קטה: מה בח מה מו קפט: מו פט: כו סט יד לה פט:
 ח מה שם טז מל' עד ה פ"י מז יז קצ כו סד ז מב: קפה: קפו לד סד קפו יח טז
 כו סד יט ג קכב: ד קו ט פט: ט י קטה יא יז קז: יז קיא שם: קיב: יט סד כ ח
 ט י ל י לט קז קמג כו קעה כו בפט"ו **כא** א סג **כב** כה קצב כו הוספה פ"א כו
 נו: קכו: **כג** ד עז: קעב: מ"י עד י"ד פ"י י"ח נו צא מכ"ג עד כ"ה פ"י מ' ח ט קעה
 ונג נו **כד** טו קכב: **כה** ט קסה: ז קעג: כה קי: **כו** ט יא קז: יז קגו: מד קמד מו
 יד **כו** י קמ: קע

במדבר

א א ז לו: ז לט יה סא: ונד קעה: מט מד כל קפט: כג קפט: **ב** ז טו: ג קפח י
 שם: יז מב יח יב: לא גג ג יג פז: לח קפח **ה** טו צב: כל קז כח קעט: י כז עד כו
 בפ"ה כד עב כו כב: קצט: ז א פ"י ה' א ז: ט ט יז פ"י ז' יד יח טז שם מח ז: יח
 רא נד פ"י ג' פד ה כג כח: פט יג: **ו** ד עח יז פז: **ז** כ סד י' א: יא כז סא: כו
 מט **יב** ג לו ה סד ז לה: ס סט: פה: שם קלו: קצו: ח יד יג קפח יג כג קלב יד
 י קכט טז ז כח כז מב כו ה: כט יג: יז ו ב: יא יז יג צח **יט** מל' עד כ"י פ"י יד
 יד קכח **כ** י מב: קצ יז מב: טו לח: פה: כט גה **כא** א גה ז ג לג לד צב **כג** ט
 מט י מא: כל בפל"ט כד קלג: **כד** יט בפ"ג ומה: **כו** נג עד: **כז** טז קעה: **כה** מל'
 עד ח' פ"י ט"ז ובהוספה פ"א יד קצד: **כט** א בפ"מ קסז: ז קסט לה עד לח בהוספה
 פ"י ד' **לג** ג סו: **לד** יח עד: **לה** כל קמג

דברים

א י קעה: יא מג: כז קצ: לא גה שם: **ב** כה יג: ד מו: ו סב: ז עז: כד
 מו: ז לא קס"ז קפד: לז קח: קסז קפז: לד לו עו מד קצא: **ה** ד בפכ"א כ צו: כו
 קעד כח יג: י ד קה שם: יא קלב: יג קכב: ז ג סא: ז מו: י קכד יד מו: **ו** ג ד ט
 יז לו יד לח יט סט כ קפט כו יג: כו לט מו כט קלד י כז לו: יא ח מא: יט קיב:
יב יג יד קכה: טו טז ז יג ז עד: יח קסה יד א לח קה ד ה פ כל קכו: כז פ"י כ"ה
טז יד ע טז יח קמט: יז יא ז: כו קצב: **יט** יט קז **כב** ז קבא: ט י מא: פט: יא
 סד יט מא כה מו: **כג** ד קלט: קצו ח מו: טז קמב כ סג **כד** א ז ג ד קפד יג
 קכו: יט ע **כה** ד ע יא גא: יז עד יט פ"י י"ב ונה: יח קפא: יט נד **כז** ה ו קצט: **כח**
 א מו: יז קעה לה קנז כה נט קיד: **כט** ג קעד כז כג כד קלד: **לב** ו קלב: יא קצ
 יז לו יד קנז יח קכה קלב: קנו כד קמא: ז סז קמב לז קנז לה קעג: ח קמו: ונג ג
 שם: **לג** א יג ז עא: צט: קמד: קנה: ד קיא ח סט: קפח יז שם: יח קפח: כל יד:
 כג לא: כד קפח: כו קפח כו קד: כט צג

יהושע

א ח קנה י עד: ד יט עח: **ה** ז רא: ז ח קיא י יב צב י יא לב יד טו כו:

שופטים

ג לא ז: **ה** ד ע: צח יד פ"י י"ג וני"ג כ צב לא קצה ז יג צב: י ו קפד יא ז
 עא יג טו רב: יח ז קלד

שמואל א'

א מל' עד י"ז בפמ"ג ז קמח ה קפו ח קפא יז קפו: יט שם **ב** ו טו קט: י
 קסו: כל פ"י מיג וקמ"ח ג יד עו קמו: ז ט לג **ה** ז קפב ה קנז: **ט** א יא: יט סד

הקדמה

י כה סד יא ח מ: יג א קצה כה ז: יד יט ה: מז סט טן ז קעה: ז ג קפא: ג נה:
ד מ: טג ט נה: כז קפד כס קצג לז לב נב: לג נה: נו כ כז קמז: כב ז ט קמז: כה
כט ה: כז י מד כה ה סט: ל א ז ח יא טז יז לא

שמואל ב:

א יג נא ה ז קצ: כז עד כה ל: ו ז קפו: ז כג: ה בפ"ב ובי"ג: כג קה: יב
יג לט קמז: יז ז סט יט בא קמב כג ה טג: לט מג כד כולא פ' ויוסף בפ"א

מלכים א:

ב יט קצב: ג ה גט ד כ פי י"א ומ': ה (צקלח דמוסיס ס"י ד' עד ויטלח חירס)
ז ג פא: קצד: ד גר ה קעה: ט עד יד בפ"ד ו ז כה יד קעה: יז קפו: לח ו: כג: שם
כד: ז א ו: כג: שם יג כו כ בפ"ו בל פי' ו' ו' ח ז כד: יא קצ יג כה כד קה קעה:
כז יט כד לג נו ר סג כג ט ג קע י כג: י יז קנה יא ד כג: יב כח יב יד כז
קלד יז א יג: טו: יא יג יח יו"ד יג כג טו: (וצפניס ל"ל ר"א) יח ל יג: לא פי' ד' לז
יג: לו יג: שם קבה: לז יג: לט שם שם ח קנו וד רא: יט ג ד ה ט (ב"פ) יא יג
יג: יד טז טב: כא יט קז כב כד קנ:

מלכים ב:

א ה קכט יג טה: נו טו: ב א יג שם: ה יא טו: כג קכט ג ד פי"ג טו פו ו
כה כו כז קלו: כח כט לא קלו ט ל קמח יג ז מה: טו ז קע"א: יז יג קנב: יח לה ר
יט לה קצו כא כז יד כג יז קלד כה ז ט טה

ישעיה

א ד קמג: קנו ה שם: ו קנח ז קנו טו קנח טז יז יח קסט יח פד כה עט פד:
כז קעב: ב ג קסה: קסט: קעב: קעג: ה קסה: ט בפ"י ג יג מט טז קלג: קמה: קנו:
שם יז קמה: ד ג עה ד קלט: ה קמה ה ז קלט יט קמה: ו ז קנה: ג צו ה ו טב:
קנ: ז ח קנ: יג קנו קסט ח ו ז סב: ז קמו ט ה קפח יא קנו: יז קלו: י יז טו: יא א
ז קנב: ד קסג ז ח קנו יא קנח יז סו קלט: טו טז קצג: יג ו קעג: יד ה כ: עד: עה
טן א קנא יז יז קמי יט יח פז כא ג קנו יא קנא יא יז שם: יג קנא כב ד יז
קלו: כג ד קי: ה צ קצו: ח ט גר יג פט קס כד ה בפכ"ה טז קנח בא קעה: כה ח
קסא: כו ד קט: טו בהוספה פ"ד יט טו כ קמב: כה ק כז א קעה: כט א קלג: י כט:
קנו: כז כג מה ל יח קמו: יח יט קנט: יט קלט: כ נא כו ז: קעז: לז צב: לג קעג:
לא ג קצו: לב טו קט: רג ז קנה: ז ח קעא יז לה: לו שם שם: מה: יד רא טו
טז יז ב קכה כד ד לך ו סה: עט ז צ ט שם יא צ שם ושה: לה ה ו עח: י קלב
קלו קט: קסד קעג: לז כו: לח י קנה: יח בהוספה פ"ג מ א פי' כט-ל-ל ופי' ל'
וקנא וקנו: ז קנח שם ג קלט: ה קנו: יז קצד: כז פד: כז טז כח קיז לא קט: מא ג
קצו: ד עט יג מה: מב א קסא: ה ג: ד: ח טו ס פה קד יג לב: טז סד: יח קנו: כה
קסו: קסח: מג א קכט ז מה: ז קצח יד כט: קלה שם: קלו: קמא יז קס כז עד כה
בפכ"ט-ל כו קסה: מר ז קדו: כז קלט: כד קנג כו בפ"ז ובהוספה פ"ב מה יז קנג
מו ד קלה: מח ח בפ"ב יז קסט קעד: יג קלה: מט ה קכט ח עד י"ג בפל"א יג
בפל"א יד פי' לא וקלד טז שם יח קמו כ קנו: בא קמו קמח כג מב קסב: ג ג
קמו ד ה קנא נא א סו ט קנא יא עי"ן זכסמן ל"ה י"י יז עד טז פי' ל"ג יז קו יז קנא
נב א קלט: ז קלב ו קיד: ז עה קנו קסא ה קמ: קנו: יז עט: נד א קמח יא יז
פי' ליב יא קמא: קנג: יג קמט גה ו קנג: קפנ: ז קפב: ח בפס"ד נז ז ה: ה קנו

הקדמה

י קטב טו קצח טז לב: יט קנג קפד: כה ה: נח א קנו: ה קטו ח ה יג קלג נט ג
 קנו: יג קכה: טו עה: יז קסג: שם כ קמח ס ח ז פי' ל"ז א כט: עח ז צ: ז ג קסב:
 ה ב יד קלט: יט כט: סא א קנא ו קט: קנו: ט בפל"ד י פי' ל"ז סב ד קנו ה ה:
 קלט: קנו ו קס: סג א קלט: קסח: ז קסג: ד ה: י קנח יא מז טו קמא סד ג קסג
 סה י פ: יז קלט: קפד יט קמא כז ד קנו כה קנו סו א ז בפ"ד ז יג ו צ י קלו
 יז קנו קצט: כז קלב: כג פי' א' כד דא

ירמיה

א א סה: ה עה י' בפכ"ו ה ז קלג: ב ז קכט ד פי' כ"ז ח קלד יג קח יד קלב:
 יח קנו כז קצה כז קנו כח קלב לז קנו לד קנה ג א קפד ג קכט ט קז שם: יד קטב
 יז גא קנ: כז קפב: קפד: ד א קפג: ז קיד: ז קלג: קנו יד קצה יח קמג יט קכט
 קלג: קנח כג קנב: ז קכט לח מז: ה ז קלג ו קנו ח קלג: יז קלב: קנח כז בפכ"ב
 כד צא ו יי קלה ז כה: ז ט קלג יג קנג: יח קלד קט: כ"ד קכט: כה קנג: שם לד
 קלג קנו ה יג קנו שם י: שם כז קלו: ט ט ג יא יז קלו: כה קעח: י ח בפכ"ג וקסא
 י גז: כ בפכ"ח יא כח קלג: יג טז קנו קנו יז קנו יד יז בפכ"ט יט קמד טו ט קלא:
 יז ח פא י קעו יז קמו: כז קלב כז שם יח יד קי טו קלד כ ו גז: ז בפכ"א קלא:
 ט קלג: יד קכט: שם כב כד קפח: כט צט: ז קפט כג יז קפד, כד ימ: כז טז קל
 ד ה קלב: ו קט: יז בפל"ג וקט: וקמ"ח יח קסו קפד כ קעח: לא ג קטב: ח קה
 יז בפל"ז וקלו: יז טז יא: יט קסג כ קנו לו קנא: לב לח קנו: לג יג טז כה קט:
 דז א פי' כזיכה ז קכט: ז קל' לה א קל: ז בפכ"ו כה בפכ"ז וכ לט יז קלו (קנוט
 הסדה מחמאל דל"ז ובגא ל"ז וז"ח בפכ"ו) מא ח קלב מג י קלו: מז כ סה מט למ
 קמא ג = קפה: קפו כה קב: נא י קטב: מד קעח: נח קמו: נב ו בפכ"ו יג סה:

יהזקאל

א א כד ו קנה: י קצ כז סא: ג ז קנו: יז צו שם ד ט צג ה ה י קלד
 י קלו ה יא קלו: קנו יז קמג יז קנו: מז ו פו: ט י קנד קפט: יא לז קנה יד סב:
 קא קלד: כ קלו: יח לז קצה כ כח קלד לט ח קכה: מד קנג כא יז קלב: כז קלד
 קלה: כב: ז ח קלג יח כה: כה יד מה: כז ג קעג כז סה: עט: כח יז יג סב כט
 ג קח: ל יח פז כח, צד קנו לא ז ג קמא קנו ד קנו: יז קמא לג יא קסו: קפב:
 קפד כד, מה קה קסט לך טו קנט: לא לז שם קצא: לו יז קנו כ קלה: כה סו לו
 בפכ"ב לז ד קלב: יז קעח יג יד ג: לה כז צ לט יז צ מא ז קעג מג יא פג:
 יד גא: מז ט קנו: יז קנו

תרי עשר

הושע א א ז קנג: ז קצט ו קפג ט שם ב א בפ"א ונט ד ה קפג יא שם: טז עג
 קנג קפג יח קפג כז קיד: כה קפג שם ג ז בפט"ו ד יג עא קנו טז סה: קפג יז
 קצט: ה י קפג: ו א בפל"ג וקפ"ד: ז י קפג טז שם: ח ג קמג: ז קפג: ח קמו י פג:
 יז יד: ט י קנו קעו: יז יד קפג שם: י ד קפג יא קנו יא א קכט ג ד יב יב י עג
 יא קנה: יד בפ"ד יג א יג ז ח קלח: יא קנו: יז קפג יד א קפג שם ז פי' מ"ד והוספה
 ס"ג ג קפג שם שם קצה: ו קלה:
 יואל א ה קלח: ח קנו ב א פי' מ"א וקעב ט קח: קצו כג קמא ג ג צ ד יג לו:
 יח קלח: קנו
 עמוס א יא מח מט: שם נג נד קצנו: ב ט קפט ג ו קסט: ח קלנ: ה ז קלח:
 קפד ח קעח: קצג טז קד ט יא קלח: יג פח:
 עבדיה א ז מט נג עט יח לה: מט: ג
 יונה ג ו קנו: ז קנו י ד:

הקדמה

ביכה **ב** ז קכה: קלג ט קפ: יג כט: לט: קנה: קנו: ישם קסא ג ה קנו: יא
 קלד קנו: ו ג קצה ח קפה: ט קמג: ז ח קפח (צמקרח כחוז אלעז) טו ד יח ד קפה שם:
 קפו יח יט קסו יט פד קפה קצה
 נחוס **א** יא קלט **ב** א קלח: קנח קסא ג ז עד י קטא ח קנו:
 הנקוק **א** יג סו יד קח ג גכא ד לז: ו בהוספה פ"ג ח קד: יז קצו: יח יח בפמ"ב
 צפניה **א** ז קלט ח קעה: י יא כט: יז פי' ח' וזה ג ג קנו ישם ח קנט יז לב יד
 וכולא עד גמירא קלט
 הגי **א** יא קלט **ב** ג קס ח קיט: ט עד: יט קלט כג קפט
 זכריה **א** ז קלט טו שם **ב** ג עה ט בפליה וקמ"א: יד טו פי' ליה ד ז ג בפ"ה
 ה ד בפכ"ב ז יא קני: יז שם ח ד קנו: כג קסב: ט ט פי' ליד יג ה (צמקרח כחוז
 ועוררתי) יד קסה: י ג קעה: יא א קמט: יג ז סה יד ג לב: ד קמו ח קד ו ז בפ"ח
 וסד: ח קנו: ט א: יז צ
 מלאכי **א** ז ג קצנ: י קלט יא פג: קצב **ב** ה קצא: ו קנ: ז סט: ג ה קפה ז
 שם יז קלט יז סד יט קעד כ קנו קעז: כז יד: סד כג יג קנג:

תהלים

ג ד בפ"ח ח קמו ד ג ד בפל"ב ה קצח: ז ז קמו ח כולא בפכ"ה ה גט: צו
 י צה ט ו בפ"ב ז ח נא ט בפ"ט כ קמו י א קמג: יז בפל"א יז קצה: יב א צט
 ד קנו: ו קסב ז בפ"ד ונא: יד ז בפמ"א וקעג: יז א ז קסח יג קמו טו ד: יח ג לא
 יג קד כט ל לא **ב** ז ד: ג קעג: **בב** ד עב ח יד טו טו קסג טו קסב כח קעא **כג**
 ה לב **כד** א לה: קיט: **כה** טו לב **כו** יג לב **כז** א ל סט: א עד ד בפ"ח יז קלג
כט ג קצב: יא טו קסג: ק' א עד ה פי' ב' וכולא חוזור צג: **לא** כ קכ: קסב: **לב**
 א ז פי' מ"ה ט בפ"ב קג ז צטו קיז קלב: קצו: **לה** י לב שם: טו בפ"ג כח לב
 קו י בפל"ו קז ד קכא יא קמט כח בהוספה פ"ד ל בפ"ד נח: **לה** ה קפה יד קעא:
מ ז רב: ו בפט"ו **מב** ג בפ"א **מג** ג בפט"ו **מד** כה קמג: **מה** ח בפל"ג **מו** ז טו
 קסה: קסח: **מח** ג בפמ"א **מט** ח ט פד: יג קיח טו קמט: ג י פ: קצד: יז בפט"ז
 ובהוספה פ"א **נג** ז קעד נז ט פו קצו **נח** ה קנו **נט** ו קעט **ס** ז קמה **סא** א ז ג
 פי' ט' ה ה: **סב** י בפ"ט **סג** ז עד ה בפמ"ז **סה** ג ק: י קעה: **סו** ג בפ"ט יז סו
סח י צא צח: יג סט יח בפכ"א וקפ"ט: יט צח קצא: כח כח לו קסט: **סט** ג קמו
 ד לב **עא** טו לב יט קפו כ בפל"ג כג בפ"ט **עב** ז קמט ח נד **עג** א קעט ט קנו:
 טו בפ"ז כד בפכ"ג כ"ד כה סה: כו ע כו כח בפמ"א **עד** א קמג: **עה** ג סד ד ק קי
 ח בפ"י מא ח ט קצה: **עו** ט בפכ"א **עז** ז כט טו עו: **עח** לו לו מא מד קח: מה
 פט: כח שם כ קלד: ט קלו: **עט** יז בפ"ב ונג: פ ז קלח ג קפח: **פא** ח' עד ו'
 פי' לט ח עו קפו: י ס **פב** א עב ו א: קנה ז סב: **פד** ג לב ו קעט: **פה** ג בפמ"ה
 ט י בפ"ה **פט** א יב כד ס: ז קצה כג כד כו קסא: לח בפט"ו עו כג עו צ א קד:
 ד ד קסו י קרב קסו טו ד שם: **צא** י בא: יד קיד: טו ל: ע: קמד: **צב** א ז קפו
 ישם: קצט: ד בפכ"א ו בפ"ו **צג** א קסג: ג קצב: **צד** יט קו **צה** ז כו צח א קמה
 ו טו **צט** ז בפ"ד וקפב **קג** א לב ג קיב **קד** א קלט: קסג: ד פ ח קצג יט בפט"ו
 כה כו קיז **קה** ח קי לג פט: **קו** ד קעה: כ טא כג קו ח קעד **קמ** יד בפ"ב **קיא**
 ז פ: ח בפכ"ה קבח: **קיב** ז קלכ: ט קכו **קיג** א ה ד קס: ט בפמ"ג **קמו** יז קצה
קמז ט ב: **קיה** טו ה: קמה כד רב: כז ה **קיט** ד בפט"ז כד עד פכ בפ"ז ובהוספה
 פי' וקצה: סג לא: פט ל לא בפ"ט ופמ"ב לז קו: קה בפ"ח קסד צט קפה קמט **קכא**
 ד קלו: שם **קכב** ג ד יג ו קצט: ח יח **קכג** א לב ז קמא **קכו** ה בפמ"ב **קכז**
 א עד ה קעט: יד קלו: יח קנט: **קכג** ג קעג: שם **קכד** ג כב: **קכו** י פח יא קנג יג
 שם וקצנ: טו לה: כה קנג **קכז** א' יגו' פי' כ"ח וכולא בפליא א קלו קנוה קלו: ז נד
 נה: קמו: **קלה** ד בפכ"ג כ"ד ו יב: **קלט** יא קיח: יז פו טו קפו: טו בפכ"ג **קמד** א
 לב טו פד: **קמה** ט בהוספה פ"א וקמ"ג: יח יט בפמ"ג יח ד כח לב **קמו** י צו **קמז**
 ז קלב קלה קמט: ה מו: יד קמט **קמח** יג יד כח **קמט** ד בהוספה פ"ד ה בפ"ב טו
 קצה ו קנו: **קנ** כולא קט:

הקדמה

משלי

א ע קלח טו קנה לא בפ"ג **ב** יז קו כח יח: **ג** ט בפכ"ה וקכ"ב: שם יט בפמ"ז
 וס"א: קצו: **ד** ט קלח יח קיח יט **ל** כג בפכ"ג-כד **ה** ו שם: **ו** כג קפה: כה
 עד כט קז כו יו"ד כז עד כח קה: **ז** ט קכד: **ח** טו סח: **ט** א כט: **י** ח קצה יז
 קז: **יא** ז טז ח קכו: **כב** קפו: **כג** קצא: **יא** א ז גד: **ז** בפכ"ז-כח **ל** קכו: **יב** י קצה
 יד בהוספה פ"ג **יג** יז בפמ"ו כה בפמ"ז **טן** יט בפ"י לג: כט ר לא כח: **טז** א קע:
 טו פ קצד **יט** ג קמג **כ** ז בפ"ד י בפ"ג כז בפ"ה וקמג **ל** בהוספה פ"ב **כא** כג סג
 כז קצב כט ר **כב** כט בפ"ו **כג** כג בפכ"ז **כד** ו בפמ"ז יא קפט **כה** ח קיא יז ס:
 כה נב כה גט: **כו** יח יט קצג: **כז** יט קב כח בפמ"ג **כח** יג מב קפו **כט** כג בפ"ז
ק ד בפ"ה ז עד ט קכה: יז קכב **לא** י יג קס יח פח כז סט:

איוב

א יד עד יז בפ"ז פח: **ב** ח פט **ג** ג קכט: יט קצח: **ה** ה בפ"ה ז קי"ז **ו** יח
 יז סט: **ה** כ בפמ"ב י ג קכד: **ד** קכה יז קעח: **כג** קב **יא** כ קפה: **יב** ז ח ט פא
 י טו קמג יז ק: יח קג **יג** יח בפ"ב **יד** ה **ל**: **טן** י קסה יג קמג לה קנה **טז** ז קלח:
יח יג נכ: **כא** יד קעח: יח לו **לד** בפכ"ט-ל"ל **כב** כה כו כח ז: **כג** ג ה ט קצ
כד טו קכד: **כה** ז מה: **ג** קג קפו: **קנא**: **כו** ח טו ט צח **כה** י סד: **כט** יז בפל"ג
 כה קנ"ל א קסה **ד** עג **כד** קנו **לא** **לד** פט **לג** כג כד בפ"י כז קסה **לד** כ בהוספה
 פ"ב **לו** יח יז בפכ"ז **לז** ג קיח: **כג** פד: קנד **לח** א ז קצ י יא קי: יג קנח **לט** ט
 קצד: כז עד **ל** בפמ"ז **מ** כ פ: **כג** פא קצד: **מא** ז קכו: **מב** י קסה

שיר השירים

א ד רב: ו קלד: ח קמ יג צו: **ב** ד קא ח בפמ"ו ט י שם י עד יג שם י קסב
 יג קנז **ג** ז ח סט יא בפ"ה **ד** ג קנז: **ד** קמט: ו קע ז בפ"ז וכט: **ט**: מה סה: **כז** בפ"ה
 וקסג **ה** א יז: יח ז בפמ"ז וקמ"ב קסב יג בפ"ב **ו** ט סה: קה: יא בפ"א ומ: **ז** ג בפ"י
 וקנח ה קנה קנז: ח קצא: י ה: יז קמב **ה** א בפכ"ט-ל"ל וקמב ט בפל"ה יד צט:

רות

א א יט: ג ה פט ו קעח: יז קצח: **ב** יד פב **ג** ג קטו: ח קצו י פו: **ד** יח וכולה
 כד קסב

איכה

א א פ"י כטד"ל ז פ"י כט כולא פרטה בפכ"ט-ל"ל ז קמא יג ג קמא: קמב: קמט:
 קנג יט קנז: **כג** קנח **ב** א קלד ג קלו קמד: **ד** ז י קנו יז קלא יג בס"ל ובפל"ג טו
 קלד: קעג יז קלד **ג** יד מב טג טז קנז: **ב** קלו: כח קו: כה קעט לה צו: **לע** בפל"א
 מד קצה: **מו** מו קסג סד נא **ד** ז סה: י קלו: יא קמב יג קלד קנז: יט קלה **כג** **כה**
 ה קלה שם קלו קמד יא קנו יג שם כ בפל"א קמג:

קהלת

א ג בפ"ח ט עג **ב** ח סט כח בפ"ה כח עד כג בהוספה פ"ב **ג** טו בהוספה
 פ"א **ד** ז בפכ"ז ט קעח **ה** טו צא **ו** ה בפכ"ז יד בהוספה פ"ד כג בפ"ד **ח** א בפ"ד
 וקי"ח ז בפכ"ב י הפא: **ט** ד קצח: י שם י כ כט **יא** ז בהוספה פ"ד **יב** יא יז בפ"ג

הקדמה אסתר

א א יש: ב ה נד: ז נ: טז עו: יח קעז ג א נד: ז קנא: ט עט יב נג: נה:
ד ג צב ן א עח: יד קנב: ן ו קנא: ח יא ה ט כד כה נה:

דניאל

ב יג כנ: כ ר כז צו: לח סה עט מו מג מט כג: ג טו צד: ד כז סו כה קס:
כו מה: ד יז מג ל קצו ן יח כה ן ט ק: קסג: י קג קנה: קצד: יא סה: ן טז סא:
כז כג: יב א קפה ג מה: יא יז עג יג קמה

עזרא

א ז עד ג ה קמד: ב כד מ: ג יז קמד: קס ד יג סה: יז כג: ן יז ה ז: ח
טו קמד: ט ו קפה י ג סא:

נחמיה

ד ה יח פב קצד: ט י פ קצד יח מא יב גו ה ז:

דברי הימים א

ג י כד יז קפט ה ז קפח ו קנג: קצט יג ו קע טז לז קעד יז ד ו: כג: כא
א מ: ג ד מג: ה ו מד יד מ: טז יז קע יז קיא כב א קעט ח ז ט י קעה: כג יג יד
סג: כו י פז: קצז כט י ד יא לב: יט גו: כג עז

דברי הימים ב

א יז גט ן מז ו: ז א ו: יד ד שם: כו יט קנו: כט ו ז קמג: לב כ צב לו
טז קלד*)

אמנם שמות הדרשנים ושאר שמות התנאים והאמוראים שהוזכרו בפסיקתא הם כפי שאערכם באלפא ביתא. ולא ארד להקור ולחפש אחר אמתת נוסחתם ולכרר אותם שאין זה ממה שכוונתי כאן.

ר' אבא כ'. זשס ר' חייל ללז: ועיין צמ"ע. זשס ר' יומי זן חנינל מ"ס: קנה. ועוד טס. קנו: ועיין ר' לזכו ס"ג. אבא בן יוסף רבי משמו ק"ג. ועיין צמ"ע. ר' אבא בן ימינא ר' הונל הכהן זן לזין משמו ג'. ועיין צמ"ע. ר' אבא בר אחא פ"ז: ועיין צמ"ע. ר' אבא בר חמא זהוספה קל"ז. ר' אבא בר יודן זשס ר' יהודה בר סימן ז'. ועיין צמ"ע. זשס ר' לחל ס"ז: ר' אבא בר כהנא ט"ו: כ"ו: זשס ר' לוי ל"ז. כ"ח. כ"ז: סח: סט. עה: ועיין צמ"ע. פ"ג. זשס ר' עזריס דכפר חטייה פ"ג: פ"ח: ועיין צמ"ע. זשס ר' יוחנן ק"ג. ר' זרכיה משמו ק"ד. קי"ד. קכ"א: ועוד טס ועיין צמ"ע. ר' לחלי משמו טס. ועוד טס. זשס רשז"י קכ"ז. קכ"ד: קל"ח: קמ"ז: ועיין צמ"ע. קמ"ח. ושס: ועיין צמ"ע. זשס ר' יוחנן קכ"ד. קס"ו: ועיין צמ"ע. זהוספה ר': רז. ר' אבא בר ממל כ"ז: ועיין צמ"ע. ר' אבא דמן עכו קע"ה. ר' אבא סרונגלא ט". ועיין צמ"ע. אבא שאול ס"ד: זהוספה קל"ה: אבדן קט"ז. ר' אבהו ד': ועיין צמ"ע. כ"ח: ועיין צמ"ע. מ"ז: ועיין צמ"ע. מ"ט: כ"ה. ועיין צמ"ע. ס"ג. ר' זרכיה זשמו ס"ט: וע"ח: ע"ט. ל"ז: זשס ר' יוחנן ק'.

(*) ומהויב אני להעיר שהסיסנים במפתחות הם מדויקים יותר ממה שהם בפניה שנפלו בהם איזה טעיות. גם הוספתי איזה חשמטות בהערות על הפסוקים.

הקדמה

וק"א: וק"ט. וק"י: ש. ס. ר' חזקיה בשמו ק"י: קטו: ועיין במ"ע. ק"י: וע' במ"ע.
 ר' הונא בשמו ק"י: ועיין במ"ע. בשם ר' יוחנן קב"צ. ועיין במ"ע. וקב"צ: בשם ר"ש בן
 לקיש קמ"ד: וקמ"ה. וקמ"ז: קמ"ו. בשם ר' חייא הגדול קע"ג: בהוספה (ד"ט) קל"ו: ר'
 אבודימי דמן חיפא (שכתי במשנתי) ק"ג: אבוא ע"ה: ועיין במ"ע. ר' אבון בשם ר'
 עזריה דכפר חטייה פגו: ועיין במ"ע. ר' נחמן בשמו פ"ה: בשם ר' יודה בן פזי פ"ח.
 ועיין במ"ע. ר' מנחמן בשמו קו: ועיין במ"ע. ר' אבי בשם ר' יוחנן קו: ועיין במ"ע. אבין
 לה. והגהתי לזין ועיין צ"ע וערך ר' הונא. אבין קלו. ועיין במ"ע. ר' אבין ד. חב.
 ועיין במ"ע. בשם ר' יהושע מו: בשם שמואל קפודקיא קא. ועיין במ"ע. בשם ר' אליעזר
 סה. ועיין במ"ע. עה: עו: ועיין במ"ע. פג: פד. ל': לב. ר' מנחם בשמו קו. בשם ר"ש
 לקיש קו: קו. בהוספה ר"ג. ש. ש. אבין בן חסדא לה. ועיין במ"ע. ק"ו: ועיין במ"ע.
 ר' אבין הלוי ברבי מדי: ועיין במ"ע. קצ: ועיין במ"ע. בהוספה קלו. ר' אחא י': ר'
 פנחס בן חמא בשמו י"א. ר"ה הכהן בן אציו בשמו ט"ז. ועיין במ"ע. בשם רב כח: כט.
 סכ: בשם ר' יוחנן לא. ועיין במ"ע. נ: נה: בשם ר' יוסי בן חנינא נח: ר' אלכסנדר
 חנינא משמו ס: קד: בשם ר' יוסי בר חנינא ש. ועיין במ"ע. בשם ר' חנינא ש. ר'
 חבא בר יודן בשמו קז: ועיין במ"ע. עז. עח: בשם ר' חנינא בר פפא פג: פה. ושם.
 בשם ר"א בנו של ריה"ג פח: ש. ועיין במ"ע. רבי בשמו ק'. ועיין במ"ע. ר"א בר חנינא
 בשמו קט: ר' הונא בשמו קי. קטו: ר"ה בשמו קכ: קכח. קמז: ועיין במ"ע. ר' פנחס
 בשמו קעד: ועיין במ"ע. ר' חנן בשמו ש. בשם ר' אסי קע"ג. ועיין במ"ע. בשם רש"ל
 קפ"א. בשם ר' חלבו בהוספה קלו: (פסח) קלז: ר"א. ר' אחא בר אבא קל"ה. ר' אחא
 בר חנינא בשם ר' הושעיה בהוספה ר"ג. ר' אחא בר כהנא ל'. ועיין במ"ע.
 ר' אחי ס'. ועיין במ"ע. ר' אחאי ר"ש בן חננאל בשמו ט'. ועיין במ"ע. בשם
 ר' חבא בר כהנא קכ"א: ועיין במ"ע. ר' אירי ר' הונא בשמו ל"ה. ועיין במ"ע. בשם
 ר' ק"ז. ועיין במ"ע. ר' אייבו ר' תנחומא צי רבי פחס בשמו מ"ז. ועיין במ"ע.
 פ"ה. פ"ח: ועיין במ"ע. ר' יודן בשמו ס"ט. ועיין במ"ע. בשם רש"ל קט"ו: ש. ש.
 בשם רש"ל קט"ז. ש. ש. (בך ד"ט) קכ"ה. ר' אליעזר ד'. י': כ"ה. עיין במ"ע.
 לו. ק"ד: ר' לזין בשמו ס"ה. ועיין במ"ע. ל'. ועיין במ"ע. בשם ר' זרכיס ק"י. ק"י.
 קט"ו. בשם ר"מ קט"ז: עקיבלס הגר שאל אותו ק"ז. שאלו אותו קכ"ג: קכ"ז. ועיין
 במ"ע. קמ"ה: ועיין במ"ע. קע"ה: ועיין במ"ע. קע"ז. ר' יודן בשמו בהוספה ר': ר' אליעזר בן
 יעקב ר' מנחמא צי ר' חייא הגדול בשמו מ"ה. כ"א. ר' הונא בשמו ע"א: קמ"ט: ר' אליעזר בן פדת
 ג': ועיין במ"ע. ר' אליעזר בר אבינח בשם ר' אחא ס': וק"ט: ועיין במ"ע. ר'
 אליעזר בר יוסי ס"ג: ע"ס: (וגרסא שהיא ע"ב). קכ"ד: ר' אליעזר בר יוסי
 הגלילי ד'. ל"ח: ר' יודן ור' חמא בשמו ע"א: ר' הונא ור' אחא בשמו פ"ח: ר' יוחנן
 בשמו ל"ד. ר' אליעזר בר מנחם ר' פנחס בשמו פ"ו. ר' אליעזר הגדול ק"ס: ר'
 אליעזר המודעי ק"ג: ר' אליעזר הקפר ר"ש לקיש בשמו צ': קכ"ז. ועיין במ"ע. קמ"ד:
 ר' אלכסנדרוס או אלכסנדר ריב"ל בשמו כ"א. קס"ז: ר' פנחס בשיר יהודה בן לוי בשמו
 ש. קע"ה: בהוספה ר"ג: ר' אלעזר בשיר סימאי ג': ד'. ש. ר' יהושע הכהן צי ר' נחמיה
 בשמו כ"ג. ועיין במ"ע. כ"ה. כ"ח. בשם ר' סימון כ"ז. ל"א. ועיין במ"ע. ק"ג: ש. ועיין
 במ"ע. שאל את ר' חנינא קכ"ה. עיי"ש. קמ"ט: עיין במ"ע. קע"ו. עיין במ"ע. (שנה
 ר"א) קע"ז: בשם ר"י בן זערא בהוספה קל"ו: קל"ח: קל"ט. עיין במ"ע. קל"ט: ש. ש.
 ר"ה: אולי ל"ל ר' אליעזר. ר' אלעזר בן מנחם ר"ש הכהן בן חמא בשמו בהוספה קל"ו.
 ר' אלעזר בנו של ר' ירמיה ק"ז: עיי"ש. ר' אלעזר בן עזריה ק"ג: רש"ל בשמו
 קט"ו. ר' אלעזר בן פדת בשם ר"י בן זימרא י'. ט"ז: עיי" במ"ע. ל"ג. בשם ר"י בן
 זימרא קפ"א. ר' אלעזר בר שמעון בהוספה קל"ה. ר' אמי ר' חלבו שאל לו ג'. עיין
 במ"ע. ר' הונא בשמו ק"ד: שלח לתלמידו לשמוע את ר' לוי קס"ז: ר' אסי ה'. ר' אחא
 בשמו קע"ב.

ר' **ביבי** ע"ד. קי"א: בית הלל ובית שמאי פ"ה. ל"ד. בהוספה קל"ה. בית נתזה בלוד
 בענייה שם אמרו כ"ה. ר' בנאה ל"א: ר' בנייה קע"א: עיי"ש. ר' בנימין בן יפת בשם
 ר' יוחנן פ"ו: בהוספה קל"י: ר' בנימין בר לוי ל': בן עזאי פ"ד. ר' ברוקיה

הקדמה

ג' : עיין צמ"ע. בר חוסא ק"י. עיין צמ"ע. ר' ברכיה או ר"צ ברבי. או ר"צ הכהן. או ר"צ הכהן צי ר'. ג'. עס. צסס ר' דוסא הגדול ד'. צס"ר חלבו ר' : ח'. נ'. צסס ר"ל י"א. עי"ש. י"צ : עי"ש. צסס ר"י צר סימון כ"צ. כ"ה. צסס ר' לוי כ"ז: עיין צמ"ע. כ"ח. עס: עיין צמ"ע. כ"ט : ל' : ל' : ל"ב. עיין צמ"ע. כ"ה. עיין צמ"ע. צסס ר' סימון פ"ג : פ"ה : יוסטי הצריח צסמו פ"ו. צסס ר' סימון ס"ו : צסס ר"ל ס"ז. צסס ר' אבוהו פ"ט : צסס ר' לוי ע"צ, ועס : צסס ר' יודן צר שמעון ע"ו. עס : עס : צסס ר' יוחנן ע"ח. צסס ר' אצוהו ע"ח : צסס ר' ילחק ע"ט. עס. צסס ר' יהודה פ"ח : עיין צמ"ע. צסס ר' לוי פ"ה : ר' לוי צר זכריה צסונו פ"ט : עיין צמ"ע. ר' לוי חתיה דר' זכריה צסמו פ"ט : ל"א. עיין צמ"ע. ל"ר : ק"ב. צסס רחביה ק"ד. ק"ה. ר' אליעזר צסמו ק"י. ר' תנחום צר חנילחי צסמו ק"י. קט"ז : צסס ר"ח צר אצח קכ"א. עיין צמ"ע. קל"ט. קמ"ה : קמ"ו. קמ"ה. קס"ו. קס"ט : קע"א. פ"י צמ"ע. עס : קע"ג. קע"ו : צסס רשז"נ ק"פ. קפ"ו. צסס ר' חלבו קל"א. עס. צסס ר"י בן פזי צהוספה קל"ז: קל"ט. עי"ש. בר גזירה ר' לוי צסמו קי"ח. בר פדיון ס"ב : עיין צמ"ע. בר קפרא ס': פ"ב : עיין צמ"ע. רשז"ל צסמו ל"א: עיין צמ"ע. ק"ח : ק"ט.

ר' דוסא הגדול ר' ברכיה צסמו ד'. עיין צמ"ע. ר' דוסתאי מן כוכבה פ"ב : עיין צמ"ע.

ר' דונא צסס ר' יוסף כ"ה: עיין צמ"ע. כ"ח. (כך דרש) כ"ח: צסס ר' חירי ל"ה. ל"ב. ס"ד.

צסס רחבי ע"ח : פ"ג: עס. עיין צמ"ע. צסס רב פ"ד : צסס ר"א צנו של ריה"ג פ"ח : צסס ר' לוי עס. צסס ר' חמי ק"ד : צסס ר' אחא ק"י. צסס ר' אצוהו קי"ח : קכ"ה : צס"ר אחא קכ"ז : קע"ד. ר' הונא הכהן בן אביו צסס ר' אחא ע"ז. ועיין צמ"ע וחולי ל"ל אבין עיין לעיל ערך אביו. ר' הונא הכהן בן אבין צסס ר' אצח בן ימינא ג'. עיין צמ"ע. ק"ה. הונא בר חייא קכ"ב. הונא בר יוקו פ"ב. עיין צמ"ע. ר' הונא בר יצחק ר' יוסעב הכהן צסמו קס"ז. ר' הונא רבה דציפורין ק"ג. היינו והיינו אומר קע"ג. חולי הוא עס חכס. ר' הושעיא (חני) ע"ז. ר' פנחס צסמו ק"כ. וקמ"ו. ר' אחא צר חנינא צסמו צהוספה ר"ב. הלל הזקן קט"ו:

ר' וחוניא צסס ר' וחוניא צר בנייה צהוספה קל"ז: ר' וחוניא בר בנייה ר' וחוניא צסמו עס קל"ז: עיין צמ"ע.

ר' זבדי בן לוי כ"ד. ר' זכיי דשאב צסס רשז"נ ק"א. ר' זכריה טבחא צסס ר' יוחנן כ"ג:

ר' זעירא צסס ר' חנינא ס"ו : קי"א. קט"ז. קי"ז : קכ"ג. זקן זקן אחד צסס רבי ס"ז. ר' זריקא צסס ר' יעקב צר חירי קי"ב:

ר' חנא צסס ר' ילחק ע"ב. ר' חגי כ"א. עס : צסס ר' ילחק פ'. צסס רשז"ל קי"ג. (הוא יתיב דריש) קי"ג : צסס רשז"נ קכ"א. צסס ר' חייא צר אצח קל"ב. צסס ר' ילחק צהוספה

ר"ב: ר' חונא קע"ג: ר' חוניא צסס רשז"נ: קי"ב: צסס ר' יוסף צהוספה ר': ר' חוניא הכהן בר אבין צסס ר' יוסף ק"ה. וחולי הוא הוא ר' הונא וכו'. חזקיה (חני) ק"ז. עס: קי"ג. ר' חזקיה צסס ר' אצוהו קי"ב: חזקיה בי ר' חייא י"ז. ע' צמ"ע. ר' חייא או ר' חייא הגדול ה'. ט"ז: עיין צמ"ע. מ"ד: מ"ז: עיין צמ"ע. (חני) פ'. ול"א. וק"ז: וק"ח. וקכ"א : (שנה) קמ"ב : קס"ט: עי"ש. ר' אצוהו צסמו קע"ב : חייא בן אחותו של ר' אליעזר הקפר קכ"ז. ועיין צמ"ע. ר' חייא בן יוסף י"ד : ר' חייא בר אבא ד': ט' : צסס ר' יוחנן י"ט : (פסחו) ס"ה. כ"ג: ע'. (צר סימון) ע"ה. עיין צמ"ע. ע"ז. צסס ר' יוחנן פ'. ול"ט : ק' : ק"א. קי"ב. קט"ז: קי"ט: ר' צרכיה צסמו קכ"א. עי"ש. ר' יהודה צר דורמי צעל קומי קכ"ב : ר' חייא בר אבין צהוספה קל"ד. ר' חייא בר אשי צסס רב צהוספה ר"ב: ר' חייא סתס. ר' אצח צסמו והוא צסס ר' יוחנן ל"א : צסס ר' יוחנן ע"ח. ועס : ר' חייא בריה דר' אחא דיפו ע"ח : עיין צמ"ע. ר' חייא בר יוסי ק"ג: ר' חייא בר רבא ק"ג: ר' חילפא דרומיה ק"ו: חכמים חכ"א כ"ו. ל"א. ר' חלבו שאל לר' חמי ג'. ר' צרכיה שאל ליה עס. ר' הונא צסמו עס. עיין צמ"ע. צסס דני ר' טילא ב': ר' צרכיה צסמו ה': י"ד. צסס ר' יוחנן ע"ח: ר' צרכיה צסמו קל"א. ר' אחא צסמו צהוספה קל"ו: ר' חלפו בן זכר צסס ר' לוי קמ"ה : עיין צמ"ע. רבי חלקיהו ר' ילסק הכהן בן חמה צסמו והוא צסס ר' סימון קי"א. וקכ"ב. וקכ"ג: וק"פ: צסס ר' סימון צהוספה ר': ר' חלקיהו בר' סימן ע"א

הקדמה

ר' חמא י"א: זכס ר"א זנו של ריה"ג ע"א: ר' חנחומא זשמו ע"ג: עיין זמ"ע.
 ר' חמא בר אבא ר' חגי זשמו ק"צ. ר' חמא בר גוריא זכס רב זהוספא ר':
 ר' חמא בר חנינא. או ר"ח זי ר' חנינא. ר' לוי זשמו כ"ו. ועיין זמ"ע. וסב. ועיין
 זמ"ע. ונ"א. ועיין זמ"ע. וס"ב. עי"ט. כ"ז. עיין זמ"ע. ר' יודן זשמו ק"ט: ר' חנחומא
 זשמו ע"ג. עיין זמ"ע. ר' לוי זשמו ע"ו: עיין זמ"ע. פ"ח: ר' לוי זשמו ל"א. וקמ"ה. קמ"ג.
 ר' חמא בר יוסי ה': עיין זמ"ע. חמי בר עוקבא זכס ר' יוסי זר חנינא ל"ב. ר' חנין
 ריב"ק זשמו והוא זכס ר' שמואל ז"ר קע"ז. ר' חנינא ז"ל. סס: כ"י. עיין זמ"ע.
 ל"ב: ר' אחא זשמו ס"ד: ר' ילחק זר אצין זשמו כ"ט. ר' שמואל ז"ר חייא זר יהודה
 זשמו ע"ב. ק"ה. קי"ב: קט"ז. סס: קי"ז: קכ"ה. קס"ו: זהוספא ר"ח. ר' חנינא בן דוסא קט"ז. ר'
 חנינא בנו של ר' ישמעאל קל"א: ר' חנינא בן לוי קע"ז. ר' חנינא בן שלום
 זכס ריב"ל נ"א: ר' חנינא בר נתן רציפורין קנ"ד. עיין זמ"ע. ר' חנינא בר שפא
 או ר' חנינא ז"ס. או ר' חנינא ז"ס. ק"ו: עיין זמ"ע. ס"ז. סס. סס: ר' אחא זשמו
 פ"ג: ק"א: קס"א. קע"ב: ק"ל. שאל לרש"י זהוספא קל"ה: ר' חנינא הגדול ז"ו. עיין
 זמ"ע. ר' חנינא הבירחון דרבנן קכ"ב: ר' חנינא סגן הכהנים קל"ו: ר' חנין קט"ו:
 עיין זמ"ע. זכס ר' אחא קע"ד. ר' חנין בן פזי ר' יהושע זר נחמיה זשמו ע"ו. ר'
 חנינא ר' זעירא זשמו ס"ו: חנינא בן אחי ר' יהושע ק"י. חתניה דר' לוי פ"ס:
 עי"ט זמ"ע וערך ר' לוי.

ר' טרפון (אמו של ר"ט) קכ"ג. (מעשה זר"ט) קכ"ו:

ר' יאשיה' ריב"ק זשמו ה': קל"א: ר' יהודה או ר' יודן י"ב. סס. כ"ג. סס. מ"ה. נ"א.

כ"ב. סס: כ"ה. ס"ח: זכס ר' יוסי זר יהודה זר זרכיה זכס ריב"ק ס"ג: זכס מארי
 יעקב ס"ד. זכס זקן א' זכס רבי ס"ז. זכס ר' חייזו כ"ט. זכס ר"ה זר חנינא סס:
 ע': ע"א. זכס ר"א זנו של ריה"ג סס: ע"ו: זכס ר' ילחק פ'. ר' זרכיה זשמו פ"ח:
 פ"ג. פ"ז: פ"ט. ל"ב: ל"ח: ק"ד. סס: ק"ה: ק"ז. סס: זכס רש"ל קט"ו: סס. וקט"ז.
 סס. קנ"ד: קע"ז. קפ"ב. זכס ר' יעקב זר אצינא זהוספא קל"ו: זכס ר' אליעזר ר':
 זכס ר' ילחק ר"ב. ר' יהודה בי ר' אלעאי או זר' אלעאי ז'. ל'. ריב"ק זשמו ז"ג.
 ס"ב: קע"ה. ר' יהודה בי ר' מנשה כ"ז: כ"ח. ר' יהודה בי ר' שמעון או ר'
 יודן זר' שמעון. ר' זרכיה זשמו ע"ו. ק"י: קי"א. עיין זמ"ע. ק"א: ר' יהודה בן
 בתירא קכ"ד. ר' יהודה בן חנינא רש"ל זשמו קכ"ו: ר' יהודה בן ר' חייא קפ"ס:
 ר' יהודה בן לוי ר' פנחס זשמו קס"ז: ר' יהודה בן פזי או ר' יודן י"ד: ר' לצינ
 זשמו פ"ח. סס: (דרש) ק"ט. ר' זרכיה זשמו זהוספא קל"ז: יהודה בר' ע"ב: ר' יהודה בר' זבדא
 או זבדא פ"ח: ק"פ: ר' יהודה בר' נחמן או יהודה זר נחמן או נחמיה. זכס ריש לקיש פ"ח.
 עיי"ט. וס"ט: וקס"ו: וקס"ח: ר' יהודה בר דורתי קכ"ב: ר' יהודה בר פדייה ק"ע. עי"ט.
 ר' יהודה בר סימון או ר' יודן או זי ר' סימון או ר' סימון או ר' כימא. ר' אצל
 זר יודן זשמו ז'. עיין זמ"ע. זכס ר' יאשיה' ה': ט': כ"ב. עי"ט. ר' זרכיה זשמו
 סס. זכס ר' לוי זן פרטא כ"ז: כ"ח: עיין זמ"ע. מ"ד: זכס ריש לקיש זכס. זכס ריש
 זר אלעאי כ"ג. ס"ח: ע"ח: פ"א. פ"ד: זכס ר' יוחנן זכס. ר' יעקב זר אצינא זשמו ל"ב:
 זכס ריב"ל ק"ג: ק"ד. ק"ה. קי"ח. זכס ר"ל זן פרטא קכ"ה. ק"ה. זכס ריב"ל קע"ה.
 זכס ר' חנין קע"ז. קע"ט: סס. זהוספא קל"ב. קל"ו: ר' עזריה זשמו ר"א: סס. ר'
 יהודה ברבי שלום או ר"י הלוי זר"ט י"א: י"ד. סס: סס: זכס ר' לוי כ"א: מ':
 זכס רש"ל קע"ד. זכס ר' שלום קע"ה: ואולי היא ט"ס. ר' יודן גשיין ק"ד. עי"ט.
 ר' יהושע ד': ר' סימון זשמו י"ג. ר' סימון זכס ר' שמעון זשמו כ"א. ועיין זמ"ע.
 ר' אצון זשמו מ"ו: כ': זכס ר' לוי ס"ד. ואולי ל"ל ר"י דבבנין. ר' חנחומא זכס ר'
 חמא זשמו ע"ג. ע"ו: רש"ל זשמו קי"ד: קט"ג. זהוספא ר"א: ר' יהושע בן חנינא
 אדרייטוס שאל ליה ל"ט. ר' יהושע בן לוי א"ז: ע"י. יו"ד: ר' סימון זשמו ע"ו:
 י"ח: כ"ב: כ"ג: עיין זמ"ע. ל"א. מ"ג. עי"ט. מ"ד. מ"ט: זכס ר' אלכסנדרוס
 נ"א. ר"י דבבנין זשמו סס: ע"ז. פ': פ"א. ל"א. עיין זמ"ע. ר' סימון זשמו ל"ב. סס:
 ר' יוסי זי ר' אצין א"ר מנחם זשמו ק': ק"ב. ריב"ק זשמו ק"ג: ר' פנחס זשמו ק"ד.
 וסס: זכס רש"י ק"י. ר' סימון זשמו ק"י: קי"א. זכס ר' פנחס זן יאיר קי"ד: ר"ו

הקדמה

ר' יצחק בר אבין זשס ל' חנינא ס"ט. ר' יצחק בר אליעזר פ"צ. ר' יצחק בר חנינא בר ספא בר' יצחק י"ד. עיין צמ"ע. ר' יצחק ברבי מוריון ע"ג. ר' יצחק הכהן בן חמא זשס ל' חלקיה זשס ל' סימון קנ"א. ר' יצחק מגדליה כ"ה: ר' יצחק קטריקי ל' לוליינאי זר כונרים זשמו ס"ד. ר' יקום ק"ז. ר' ירמיה קי"ז: קע"א: יש אומרים י': שס. פ"ה: קל"ז. יש דורשין כ"ה: אית דאמרינן ע"ג. קי"ז: קי"ט. קכ"ה. זהוספה קל"ד: ל': ר' ישמעאל (תני) ס"ח: קט"ז. צעא קומי רבי קי"ט: (אמו של ר"י) קכ"ג. תני דבי ר"י קי"ז:

ר' לוי ד': ר"ב הכהן זשמו ואיהו זשס רשז"כ י"א. ל' יהודה זר' שלום זשמו כ"א: כ"ג: (אין לחכריע אולי הוא ליש לקיש). זשס ל' חמא זר חנינא כ"ו. ושס. ל' זרכיה זשמו כ"ז: כ"ח. שס: ל"ה: ל"ו: ראז"כ זשמו ל"ז. מ"צ: שס. זשס ל' חמא צי ר"ח כ"א. כ"צ: כ"ו: כ"ט. זשס ר"ש זן חנסיא ס"ב. זשס ל' חמא זר"ח שס. עיי"ש. ל' יהושע זשמו ס"ד. ל' זרכיה זשס ר"ל ק"ז. ונראה שהוא ל' לוי. (פתח) ק"ט: שס: ל' זרכיה זשמו ע"ב: ושס: ע"ד: ע"ה: זשס ל' יוסי זר אלעאי ע"ה. ל' זרכיה זשמו פ"ה: חחניה ד"ל זשמו פ"ח: זשס ל' חמא צי ל' חנינא ל'. ל"א. ל"ג. זשס ל' יוחנן ל"ט: ק': ק"א. ק"ב: ל' פנחס זשמו ק"ד. שס: ל' יונה זשמו ק"ח: ק"י: קט"ו. זשס זר נזירה קי"ח. שס: קכ"ה. זשס ר"ח זר חנינא קמ"ה. ל' חלפו זן זכר זשמו שס: קמ"ח. קס"ב. ל' חוני שלח חלמידו לשמעו קס"ז: שס. קע"ג. שס: קע"ו: ק"פ. זהוספה קל"ז: זשס ר"י זן זימרא קל"ו: ל'. שס: ר"א. שס: והשאר בערך ר"י דסכנין. ל' לוי בן פרטא ריז"ס זשמו כ"ז: וקכ"ה. עיי"ש. ל' לוי חתניה דר' זכריה זשס ל' זרכיה פ"ט: ל' לוי בר ברבי קמ"ז: עיין צמ"ע. ל' לוי בר זכריה זשס ל' זרכיה פ"ט: עיין צמ"ע. ל' לוי בר חנינא זהוספה קל"ז: ר' לוליינאי בר כוברים זשס ל' יצחק קטריקי ס"ד.

ר' מאיר תני זשמו פ"א. שאל אח ל' דוקחאי מן כוכזה פ"ב: פ"ד: ל"א. ל' יוחנן זשמו קי"ד: ל' אלעזר זשמו קט"ז: קנ"ד: קע"ה. קפ"ח: מארי יעקב ל' יודן זשמו ס"ד. ועיין צמ"ע. ר' מיאשה בר בריה דריב"ל קכ"ה. ר' מנא ס"ג. ל' מנחמן זשמו פ"ה: ל' מנא דקסרין ל' תנחום דיפו פתח זשמו פ"ה. עיי"ש. ל' מנא דשאב זשס ר"י דסכנין זשס ר"ל ס"ג. קי"ב: זשס ריז"ל קפ"ט. ל' מנחם זשס ריז"ל ק': זשס ל' אצין ק"ו. זשס רשז"ל קי"ג. קכ"א. ל' מנחמא זשס ר"ח זר חנינא ע"ג. זשס ל' תנחום צי ל' חייא קי"א. ל' מנחמה בי ר' חייא הגדול זשס ר"א זן יעקב ו"ה. ל' מנחמן זשס ל' מנא פ"ה: זשס ל' יעקב זן חרדאי ק"ב. זשס ל' אצון ק"ו: זשס ל' יעקב משום ל' חני קי"א. ל' מני ל' מנחמן וכו' זשמו קי"א. זשס ר"י זר זבידא שס. זהוספה ל': ר"ב. מסורת שעלה זידס מן הגולה ק"ב:

ר' נהוראי ע"ה: ר' נחום ל"ה. נחום בר' סימאי דרש זטריקים זר' זרכיה זשס ל' אצהו זשמו ע"ח: ר' נחוניא י"ז: עיין צמ"ע. זשס ל' תנחום זר יודן קכ"ד. ל' נחמיה לו ל' נחמן י"ב. שס. כ"ג. שס. ו"ח. ל"א: כ"ב. שס: כ"ה. ע': פ"ג. ל"ב: ק"ה: קי"ד: קע"ז. קפ"ב. זהוספה קל"ב: ר"א: ר' נחמן ע"ח. שס. שס: זשס ל' אצון פ"ה: ר' נחמן בר אבא קפ"ב. ר' נתן ז': מ"ו: פ"ז: תני רבי זשמו קי"ז:

ר' סימאי ל' אלעזר זשמו ג': ר' סימון לו ל' סימון. זשס ל' יהושע י"ג. זשס ריז"ל טו: זשס רשז"ל י"ז: זשס ר"ש זשס ל' יהושע כ"א. עיין צמ"ע. כ"ב. שס. כ"ה: ל' אלעזר זשמו י"ז. ל' זרכיה זשמו ס"ג: וס"ו: ס"ז: ע"ט: זשס ריז"ל ל"ב. וק"י: קי"ב: קי"ג. שס: ל' יצחק הכהן זן חנה זשס ל' חלקיהו זשמו קנ"א. וקנ"ב. וקנ"ג: ל' פנחס זר' חלקיה זשמו זהוספה ל': ר"א: ר' סימון בר' יודה בי ר' סימון זשס ל' יוסי זר אלעאי קכ"ז: עיין צמ"ע.

ר' עזריה י'. זשס ר"י זר אלעאי כ"ג. ס"ד. ע"ג: ע"ד. שס: שס: זשס ריז"ל ק"ג: שס: קי"א. (פותח) קכ"ח: זשס ריז"ל קע"ה. זשס ריז"ס זהוספה ר"א: ר' עזריה דכפר חטייה ראז"כ זר' אצון תרווייהו זשמו פ"ג: ר' עקיבא ד'. ס"ד: ל"ד. ק"א: טורנוקרופוס שאל אוחו קי"ט: קכ"ו: קס"ה:

ר' פנחס ז'. ע"ז: זשס ר"א זר' מנחם פ"ו. ל' יצחק זשמו ל"ג: זשס ל' יוחנן ק'. זשס ריז"ל ק"ד. זשס ל' לוי שס. זשס ריז"ל שס: קי"ט. זשס ל' הושעיא ק"כ. זשס ל' יהודה זן לוי

הקדמה

קס"ז: ק"ע. קע"ג: זשס ר' אחא קע"ד. קלא: זשס ר' סימון זשוספה ר': ר' פנחס
הכהן בן חמא או ר"פ זן חמא א': זשס ר' ראובן ז'. זשס ר' אחא י"א. שאמר זשס
רבותינו כ"ו. זשס ר' הושעיא קמ"ו. זשס ר' חלקיה ק"פ. זשס ר' אלעזר זן מנחם זשוספה
קל"ו. ר' פנחס בן יאיר ריז"ל זשמו קי"ד:

ר' צדוק ק"ו.

ר' קריספא זשס ר' יוחנן ע"ז: עיין זמ"ע.

ר' ראובן ר"פ הכהן זן חמא זשמו ז'. י"ז: רב י"ח: ר' אחא זשמו כ"ח: ל"ז: רב הונא
זשמו פ"ד: קי"ט: ר' ינאי זשמו קכ"ח: ר' חמא זר גוריא זשמו זשוספה ר': רבותינו
חמרו רבותינו ט"ו. כ"ה: ל"א. ל"ח. שס: מ'. מ"ג: מ"ד: מ"ח. כ"ז. רבותינו דורשים שס:
כ"ד. ר"פ הכהן ז"ח זשס רבותינו כ"ו. יש מרבותינו אומרים שס. שס: כ"ז. ל"ד. שס. קי"ד.
קמ"ו: קי"ג: ק"פ. שס: קפ"א. זשוספה קל"ז: קל"ד: קל"ו: שס: רבותינו. שנו רבותינו ד':
י"ד: ע"ו: כ': כ"ו. בי"ט. ל"ג. מ"א: כ"ו. ל"ד. קכ"ו. קמ"ט: קכ"ח. קס"ז. (זד"פ תנו
רזנן). קס"ה. שס: שס: קע"ד: ק"פ. קפ"ז: שס: זשוספה קל"ז. קל"ה: רבותינו למדנו
רבותינו א'. ז': י"ג. כ"ז: כ"ח: כ"ג: קס"ו. קע"ט. קפ"ח: רבותינו מן הדרום זשס ר' שמואל
פוחחיס זפרשה כ"א: עיי"ש. קל"ח: רבי ד': ט'. (הולי ל"ל דזר אחר). י"ז. שס. כ':
ר' תנסומא זר' פתח זשמו כ"ד: קי"ז: ר' יודן וכו' זקן א' זשמו ק"ז. זשס ר' אחא
ל': וכו' שהוא ט"ס עיין זמ"ע. זשס אצח זן יוסף ק"ג. קט"ז. פילוסופוס שאל אוחו שס:
חני זשס ר' נתן קי"ז: שס. קי"ט: עמיד שירו לאנטונינוס ק"כ: קכ"ז: ר' יונה זשמו קפ"א:
רבינו הקדוש (דרט) קפ"ה. זשאלות שאלים לפניו קפ"ז. רבי בן מרי' קע"ז. עיין
זמ"ע. רבי בר חנינא קכ"ח: וכו' שהוא ט"ס ול"ל ר' יוסי. רבי בר יצחק ע"ט: כ' של"ל
ר' שמואל זר"י עיין זמ"ע. רבי בי ר' סימון כ"ח: נראה שהוא ר"ח ר' יהודה. רבנין
ס': ק"ז. ע"א. ע"ה. ע"ז. פ': פ"א. שס: פ"ג: פ"ז. ל': ל"ז: ל"ט: ק"ג. שס: קי"א.
קי"ח. קכ"ז. קפ"ז. זשוספה קל"ה: ר"א. תנו רבנן ל"ו: ועיין ערך רבותינו ז'.

ר' שבתאי קכ"ד. קמ"ט: ר' שונ' כ"א: עיין זמ"ע. ר' שילא איש כפר תמרתא זשס

ר' יוחנן ס"ו. ר' לוי זשמו ע"ו. דבי ר' שילא ר' חלבו זשמו ו': עיין זמ"ע. ר' זרכיה
זשס ר"ח זשמו שס. שמאי הזקן קט"ו: ר' שלום ר' יהודה הלוי זשמו קע"ה: וחולי
הוא ט"ס ול"ל ר' הלוי זר שלום. ר' שמואל או שמואל. ר' תנסומא זי ר' פתח זשמו
ל"ה: רבותינו מן הדרום פוחחיס זשמו כ"א: ר' שמלאי חני זשמו ע"ח. פ"ג: ל"ג. קי"ח:
קי"ט: קס"ט: זשס רשז"י זשוספה קל"ד: ר' יעקב זר אחא זשמו ר"ז. ר' שמואל בר'
חייא בר' יהודה זשס ר' חנינא ע"ז. ר' שמואל בר' יצחק רזי זי ר' סימון זשמו
כ"ח: ס"ה: פ"א: ר' יהודה זר סימון זשס ר' חנין זשמו קע"ז. שמואל בר מתא כ"ז:
ר' שמואל בר נחמן או נחמני יו"ד: ר' זרכיה זשס ר"ל זשמו י"א. ר' סימון זשמו י"ז:
י"ט: ל"א. ל"ט: מ"ד: ק'. ר' ינאי דשאז זשמו ס"ז: ע"ו. ע"ח. ע"ט: ל"ז: ל"ג. ר' זכיי
דשאז זשמו ק"א. ר' חוניאל ור"י זר אצין זשמו קי"ז: קי"ד. ר' חגי זשמו קכ"א: קכ"ז:
קכ"ה: קי"ג: קכ"א: קכ"ז. קכ"ג. קכ"ה. ק"פ. ר' זרכיה זשמו שס. ר' חנינא זר פפא שאל
ל"ה זשוספה קל"ה: זשס ר' יונתן קל"ח: ר' שמואל בר תנחום קומי ר' תנסומא זשוספה
ר'. שמואל קפודקיא ר' אצין זשמו ס"א. ר' שמלאי חני זשס שמואל ע"ח. קי"י.
קט"ו: קכ"ה: ר' שמעון ר' סימון זשמו והוא זשס ר' יהושע כ"א. ר"ש זן יהודה זשמו
קי"ח. קכ"ד. ר' שמעון בן אבא או שמעון זר אצח. זשס ר' יוחנן א'. וי"ט: וכ"ז:
ופ"ז. רבן שמון בן גמליאל קכ"ד. ר' שמעון בן חלפתא זשס ר' אחא ט'. ר' שמעון
בן יהודה איש כפר ענים זשס ר"ש קי"ח. עיין זמ"ע. ר' שמעון בן יהוצדק ר'
יוחנן זשמו כ"ט. ר"ש בי ר' יהושע בן לוי קי"א. וחולי הוא ט"ס ועיין זמ"ע. ר"ש
בן יוחאי ז'. י'. י"ח: כ"ו: ר' יוחנן זשמו ע"ו. חני ע"ח. ופ"א. ופ"ו: ק"ז. ק"ה:
ריז"ל זשמו ק"ו. חני שס. קט"ז: חני קכ"א: ראז"כ זשמו קכ"ז. חני שס: שס. קכ"ד: ק"ע.
ר' ישמעאל זשמו זשוספה קל"ד: קל"ז: חניא קל"ח. ר' שמעון בן יוסני י"ז: ר' שמעון
בן לוי ל"ט: ונראה שהוא ט"ס ול"ל רשז"ל או ריז"ל. ר' שמעון בן לקיש אוריש לקיש.
ז': ג'. כ"א: כ"ז. (ר"ל כ"ג: נראה שהוא ר' לוי). כ"ו: ריז"כ זשמו מ"ד: מ"ז. כ"ו: ק"ז.

הקדמה

פותחו עיי"ש. ובהוספה ס"א ופ"ב (ז"פ): ר' תנחומא בר אבא בפ"ב ב"י נ"ד' (ואולי ז"ל ע"ס זרבי). ה' ז' י' י"א י"ד ל"א ל"מ מ' מ"א מ"ג מ"ד מ"ז ובשם ר' תנחום בר הנילאי בפ"ב: ר' תנחומא בי רבי ו' ח' (ז"פ). מ' י"ב (ז"פ). י"ג י"ט כ"ח כ"ט ל"א ל"ג (ני"פ). ובשם רב שמואל בפ"י. ובשם ר' אייבו בפ"כ. ובשם רבי בפ"ג: ר' תנחומא בי ר' יונה ממצוצרא בפ"י. ואולי צ"ל בשם ר' יונה: ר' תנחומא בי ר' מנחם בר יעקב שאמר בשם אביו בפ"י. ואולי צ"ל בשם ר' מנחם: ר' תנחומא בר חייא בפ"ז: ר' תנחום דיפו בשם ר' מנא דקסרין בפ"ז: רבותינו מן הדרוס בשם ר' שמואל פותחים בפ"ב: עוד הוזכר בסוף פכ"ה ר' עזריה שפותח בה: וכבר הזכרנו ב' פתיחות סתמות בפ"מ ומ"א.

אולם אף שאין מגמתי לתת כאן מבוא שלם לזה המדרש מוכרח אני עכ"פ לכונן ההשקפה על איזה פנות הראויות שידובר עליהן.

ב) אימתי נכתב זה המדרש. ובתשובת דבר זה אומר המעיין בו ימצא שכבר נשתמשו בו מסדרי המדרשים הרבות לויקרא וכמדובר וקהלת ודוגמתן. ואפילו בכראשית נמצאים מדרשים שעיקרם בפסיקתא כאשר העירותי ע"ז במקומות שונים. וכן ימצא המעיין שנוסחאותיו במקראות אינם מסכימים עם המסורה המקובלת בכת"הק הגדפסים. ולא שנפל טעות בספר כאשר נמצא כן ברוב המקומות. אלא שנוסחת הספר מסכמת עם נוסחת התרגום כעין שמצינו כיוצא בזה במכילתא וספרי. כאשר רמזתי ע"ז בתוספותי. גם ימצא המעיין שסדר קריאת הפרשיות וההפטרות שבספר אינו מסכים עם הסדר המקובל אשר רובו הוא מיסודו של רב בבבל. כל זה יורה על קדמותו וישנו. אמנם מצד אחר נמצאו בו דברים שלא יסופק עליהם שהם מאוחרים ושלא קדמו לזמן הגאונים ד"מ פ"כ ופ"ג. ועוד ימצא המעיין שאין כל הספר בסגנון אחד ושסגנונו מורה עליו שהוא מחובר מכמה ספרים. ד"מ מן פכ"א ועד פכ"ד הוא מדרש לעצמו על י" הדברות ח). וכן מפכ"ו ועד פכ"ח הוא מסגנון אחר. וכן הפסיקאות מכל"ד ועד ל"ז להם סגנון לעצמם וסגנונם וענינם מורה עליהם שהם המוקדמות שבכל הספר. ושמות הדרשנים והחכמים שהוזכרו בזה המדרש הם הם השמות שהוזכרו בגמרא הירושלמית ובשאר המדרשים. ואלו הפ"י שהם ודאי מאוחרות לא נמצא בהם שמות דורשים כי אם איזה מהם שהוכא מהגמרא הכבלית. ואמנם אלו המוקדמות ביותר הם סתמות כפי טבע כל המאמרים הקדומים שבברייתות כגון ספרא וספרי וכיוצא בהן: וידענו שהיו לגאונים ספרים הרבה מאד אף שלא הזכירום בשמותם. שכן כתב בעל הלכות גדולות (פ"כט: זכרנו צמזח למכילתא פ"ח) וחי צוננות וקטנות אינן מספרה והווי קרי לכלל אלו הברייתות והמדרשים חיצונות. ולפי שרובן נכפלו בסידורן מהם סדר גדול וסדר קטן ד"מ היכלות רבתי והיכלות זוטרי שהביאן ר' האי גאון בתשובותיו קרי לאינן דזוטרי וקטנות. ואין ספק שהמדרש הזה שאנו דנים עליו היה לפניהם והשתמשו בו. וכמו שהעיד הראב"ד בספרו האשכול חלק ב' צד כ' על בעל השאלות. וז"ל וכתב ר' אחא ברייתא דפסיקתא נר חנוכה שהותיר וכו'. והיא ההלכה שלפנינו בפ"ג ונכפלה בפ"ז כאשר רמזתי ע"ז במ"ע שם פ"ג אות ד'. וכן נשתמש בעל השאלות בסיפור על טורנוסרופוס ור"ע במדרש י" הדברות שלפנינו כאשר רמזתי ע"ז בפכ"ג אות פ"ט ז). וכמו שנשתמשו הגאונים בפסיקתא דר' כהנא שהיא הפסיקתא זוטרת י (כלער העתיקס הסכס מוהר"ט זלצער צמזח סכ אות ה'). ונמצא בתשובת הגאונים כת"י קובץ אוצר הספרים ווינא (העתיק לי הדברים הרצ מוהר"י מילנער אשר זדעחו להוליס לאור) שכתבו ואנו שונין במשנה חיצונה לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא א"ר סימון וכי בשבועת שקר הכתוב מדבר וכו' אלא שלא תהיה מתכסה בטלית ומתעטף בציצית ועובר על ד"ת במטמוניות וכו'. וכן בתשובת הגאונים כת"י קובץ החכם שזח"ה כתבו ואנו שונין

א) ומוהרי"א יעללינעק העירני שגם החכם מוהר"ג ברילל עמד על זה. ב) ומ"ש מוהרי"ט צונץ כספרו על הדרשות צד רמ"ג שהפסיקתא היא באוחרת ושנשתמש המסדרה בס' השאלות היא הפיכת הקערה על פיה.

הקדמה

ב ש ג ה ח י צ ו נ ה ל א ת ש א ו ג ו' א"ר סימון וכו' אלא שלא תהא מתכסה במליכתך ומניח תפלין וכו'. והוא לפנינו פכ"ב (אלא לפנינו ג' לה צסס ר' זיני ושיטה סנהדרין היא צסס ר' סימון). וכן נמצא בתשובת הגאונים (סנדפקו בליק תרכ"ד) לר' פלטוי גאון הא דפכ"ב מפני מה משביעים את האדם ונותנים לפניו נודות מנופחות וכו'. וכבר נעלם לפוסקים האחרונים מקור המאמר. (אמנם להציג גדולי הראשונים והאחרונים שהשתנו בו זה לא ילא מזה שום תועלת וכבר העתיקם ומנחם מוהר"ש זלצער סס לוח ז').

ונמצא בדרוש הראשון שהוא לר' תנחומא אמקרא צמאה נפשי לאלהים וגו' שאמר. אמרו אימתי אתה מחזירנו לאותו הכבוד הרי כמה זמן שחרב בית חיינו הרי שבוע הרי יוכל הרי שבוע מאות ושבעים ושבע ועתה הוא כבר אלף ומאה וחמשים ואחד מתי אבא ואראה פני אלהים. וכתב החכם מוהרי"ט צונץ ה' יאריך ימיו בספרו על הדרשות צד רמ"ד שפירושו שכלו כל השביעיים. ודן מזה שנכתבה הפסיקתא בימי הגאונים תר"ה לאלף החמישי בזמנו של ר' פלטוי גאון. ואמרו ועתה הוא כבר תתשניא. הוא הוספה בזמנו של ר"א בעל הרוקח ואולי שהוא הוסיפה. והנך רואה שכבר נשתמש בה ר' אחא משבחה שהיה תקי' לאלף החמישי. ושאיין לכל אילו הדברים עמידת רגל. והאמת שהדורש אמקרא דתהלים דרש ומנה להורבן ראשון שהיה של"ח לאלף הרביעי ומניינו הוא כמו קט"ו לאלף החמישי בסוף הדור החמישי של האמוראים (שהיה צחצח המעלה הז' למאה הרביעי' לזנוספרכ). וההוספה היא תפ"ט לאלף החמישי והיא בימי הגאונים (ואולי היא מלוח המוסף פ"ב ופמ"ו). ואף שדרשה זו אינה מוכחת על הספר כולו אימתי נכתב. עכ"פ יש לדון שקרוב לזה הזמן נכתב. והשמות שהוזכרו בו יסכימו לדעתי עם זה: וכן מה שחשב החכם הגיל שסדר הפסיקתא רבתי לקח את דבריו מן הפסיקתא דרבי כהנא (שהיא הפסיקתא זוטרת) וכא אחריו מוהרי"ש באבנר והחליט את הדבר הנה המעיין ימצא שאין לכל אילו הדברים שרש וענף ונמצאו מאמרים בפסיקתא דר"כ שעיקרם ברבתי ונמצאו ג"כ מאמרים ברבתי שעיקרם בפסיקתא דר"כ או שלשניהם מקור אחד ולא הועתקו זה מזה.

3) בניאור השם פסיקתא רבתי שכבר נשתכרו עליו קולמסין הרבה. הנה זה השם לא כתיבתו ולא קריאתו ברורה. בילקוט וברוקח הוא כתוב פסיקתא רבתי. ובהוצאה הראשונה הדפיסו בדפים הראשונים מלת פסיקתא בדגשות התיו ומלת רבתי בקו על התיו לסימן הרפה. ומדף ל"ג ולהלן עד מ"ט הדפיסו פסיקתא בתיו רפויה ומדף מ"ט עד גמירא פסיקתא רבתי והתיו של פסיקתא דגושה. והנה התאר רבתי מצינו דוגמתו היכולות רבתי בתשובה לרה"ג. וכן תנא באבל רבתי כתובות כ"ח ע"א. הלכתא רבתי לשבת שנת י"ב ע"א. וכלי ספק שמלת רבתי היא תאר לנקבה יחידה והיא כמו רבתי במקראות ובתרגומים. ולשון הכמים לחוד ולשון תרגום להוד. ד"מ מלא אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זומרת ע"ז כ"ט ע"א. דבי אימא רבתי קרו ליה יבמות כ"א ע"ב. מילתא זומרת היא מגילה כ"ה ע"א תיבה זומרת שם כ"ו ע"ב. וכן היא בשאר התוארים כגון ריש ברכות נבי חורכה כחדתי תמורת כחדתא. ומלת רבתי היא כמו רבתי. ונקודתה וקריאתה היא רבתי והיא תרגומה של מלת הגדול ה. ומזה יש לדון על מלת פסיקתא שהיא לשון יחידה. אמנם זכר לדבר איכא ראייה ליתא שהרי נמצא היכולות היא לשון רבים. וכן אבל רבתי ומלת אבל הוא לשון זכר. ועל כרחך צריך אתה לומר שמלת רבתי נמי שכת על כלה שלא נזכרה והיא מלת משנת. וראוין השמות בתשלומן משנת היכולות רבתי. משנת אבל רבתי או ברייתא היכולות רבתי. ואל תתמה שהרי כל עיקר השם ברייתא היא שם קטוע ועקרו בתשלומן מנייתא ברייתא. שהיא תרגומו של בישנה ה ח צ ו נ ה. וכבר תמצא בספר שלפנינו בפכ"א ק"ב ע"ב א"ר אבודימי דבן חיפא שנית במשנת כ"ב אלף של מה"ש ירדו עם הקב"ה על הר סיני וכו'. וכבר יש מקום לומר שמלת פסיקתא היא לשון רבים ונקודתה וקריאתה היא פסיקתא ומעתה נבוא לדון על ענינה של מלה זו. מלת פסיקתא נמצא לכליון ושבייתה וחדלה כמו חדל להיות לשרה פסק למהוי לשרה. וישבות המן ופסק מנא. ויכלא העם

הקדמה

ופסק עמא. ונמצאה לכריתה ונזירה. מרם יכרת עד לא פסק. גזרו את הילד פסקו ית רביא. ומזה כל לשין פסוק ופסוקא בכלשון חכמים. וכן היא תרגומו של תרץ. משפטך אתה חרצתה דינך פסקת. ומזה כל לשון פסק דין כלשון חכמים. אמנם בשמות נמצא הבדל בין פסקא לפסיקא. שמלת פסקא משתמשין בו לדבר חרוץ ונחתך כמו פסקא ליה לא פסקא ליה דב"ק ק"ד ע"א ובכמה מקומות. ומזה אמרם דקתני לה גבי הילכתא פסיקתא ב"ק ק"ט ע"א וע"ז ע"א. אמנם השם פסיקא ענינו כענין השם חתיכה. דונמתו כב"ב קנ"א ע"א אחתיה דר' דימי בר יוסף הוה לה פסיקתא דפרדיסא. ופרשב"ם פסיקתא כמו פסקא חתיכת קרקע. ובמלה זו נשתמשו לפרשיות ופרקים. שהפרשה והפרק הם חתיכת הספר. ומזה תמצא בירושלמי שמסמנין החלקים במלת פסקא. עיין לדוגמא ריש ברכות. וכן בספרי מסיימת כל פרשה ופרשה פליק פסקא. וכלשון רבים תהיה פסיקתא. וכן תמצא בלשון הגאונים. לדוגמא בסדר ר' עמרם בסדר חג שבועות. וקורין ביום א' מן בחודש השלישי עד סוף פסקא ומפטיר קורא מן וביום הביכורים עד סוף פסקא וכו' ויום ב' כל הבכור עד סוף פסקא. וכן בכמה מקומות. וכבר מצאנו שמעתיקי המדרשים כשקיטעו המאמרים שהם לפנינו בספר הם מסמנין הקיטעא אם במלת פסיקתא או במלת פרישיות. עיין לדוגמא במ"ע אות ט' בס"ז ואות י"ג בפ"י ואות ב' בפכ"א ואות כ"ה בפל"ו. ואין ספק שהשם פסיקתא שלפנינו אין ענינו אלא כענין פרשה. ועל כן אומר אני שכבר נשתבשה המלה בכתי הקדמונים ועקרה ציל פסיקתא והיא לשון רבים ונקודתה פסקתא ועיקר השם בתשלום משנת פסיקתא רבתי. והיא בישנה הצונה דהיינו ברייתא כמו שקראוה הגאונים. והיא בכלל החצונות דבעל הלכות גדולות. ואמנם נקראת רבתי לפי דאיכא גמי פסיקתא זוטרתי והיא הפסיקתא דר' כהנא. וכבר נמצא לרש"י בתהלים ל' שמסמן בפסיקתא זו ט"א. ויראה שכונן אל הפסיקתא דר"כ שממנה העתיק. זהו מה שרציתי לכונן ההשקפה עליו. אמנם לפי שכבר נתפשט לקרא את הספר פסיקתא רבתי הנחתי הדבר כמו שהיא. וישבשתא כיון דעל על.

עוד אחת אני רואה להעיר את און התלמידים המתעסקים במדרשים כדי להתחנך לדרוש ברכים. והיא שאין בכל המדרשים מדרש יאות לתכלית זו כמדרש שלפנינו לפי שמדרשיו הם דרשות שלמות וסגנון לשונו אינו כסגנון מדרש כתוב אלא כסגנון לשון הדרוש ומדבר קבל עם.

החותם בביה"ט ווינא ביום שנכסל בו כי טוב קודם
שבת דנחמתא לפרט כי שמש ומגן ה' אלהים וכו'.

עבד לעבדי התורה

מאיר איש שלום.